

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

**(Danıştay'ın Kararları Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI**

Dosya Sayısı : 2003-1-24 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 08-56/898-358
Karar Tarihi : 25.9.2008

10 **A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER**

Başkan : Prof.Dr.Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN,
Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER: Özgür BAL, Salim AYDEMİR

C. ŞİKAYET EDEN :

1. 5.6.2002 tarih ve 2529 sayılı ihbar yazısı
- 20 2. Ader Limited Şirketi
Ankara Cad. No:143-a Bornova/İzmir
3. Hükmü Peker İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Tezel Sk. No: 2/8 Y. Ayrancı/Ankara
4. Güven-Er İnşaat Ticaret Komandit Şirketi
Mürsel Paşa Blv. 1265. Sk. No:6/1,
Güven-Er İş Merkezi Kahramanlar/İzmir
5. Kamil ARSLAN
6. Ege Bölgesi Sanayi Odası
Cumhuriyet Blv. No: 63, İzmir

30

D. KARŞI TARAF :

1. Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Temsilcisi: Av. Metin GÜNDAY
Büyükelçi Sok. No:20/5 Kavaklıdere/Ankara
2. Modern Beton A.Ş. (Aydın Modern Beton San. Tic. A.Ş.¹)
Temsilcisi: Av. Gönenç Gürkaynak, Av. Şadi Öz, Av. Cansel Baydınç
Çitlenbik Sok. No:12 Yıldız Mah. Beşiktaş/İstanbul
3. Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayii A.Ş.
Temsilcisi: Av. Çağnur Alp
Cumhuriyet Bulvarı No:140/1 Kat:8 35210 İzmir
- 40 4. Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş.
Temsilcisi: Av. Metin GÜNDAY
Büyükelçi Sok. No:20/5 Kavaklıdere/Ankara

¹ Aydın Modern Beton San. Tic. A.Ş., 1.1.2004 tarihinde kendisi ile aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer alan Modern Beton A.Ş. tarafından devralınmıştır.

5. Lafarge Beton A.Ş.

Temsilcisi: Av. Mehtap Yıldırım ÖZTÜRK ve Av. Zeynep İNCE
Piyade Sk. Portakal Çiçeği Apt. No:18 Blok K:3 Çankaya/Ankara

50 **E. DOSYA KONUSU : 19.10.2006 tarih ve 06-77/991-286 sayılı Rekabet Kurulu kararının yürütülmesinin durdurulmasına ilişkin Danıştay 13. Dairesinin E:2007/2152, E:2007/8769, E:2007/2187, E:2007/2153, E:2007/3859 sayılı kararları ve bu kararlara yönelik olarak, Kurumumuzca yapılan itirazların reddine ilişkin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2007/466, 2008/100, 2007/495, 2007/492 ve 2007/708 sayılı kararları üzerine Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren hazır beton üreticilerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettikleri iddiasının yeniden değerlendirilmesi.**

60 **F. İDDİALARIN ÖZETİ :** Şikayet dilekçelerinde özetle; Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren hazır beton üreticilerinin anlaşarak müteahhitleri veya bölgeleri paylaştıkları, üretim miktarı ve diğer pazarlama koşullarını tespit ettikleri, bu doğrultuda, bir şirketle çalışan firmaya, diğer çimento şirketinin fahiş fiyat vererek işi almadığı, belirli dönemlerde ortaklaşa fahiş fiyat artışları yaptıkları, bu nedenlerle Ege Bölgesi'ndeki hazır beton fiyatlarının diğer bölgelere göre oldukça yüksek olduğu ileri sürülmüştür.

G. DOSYA EVRELERİ :

70 - Kurum kayıtlarına 5.6.2002 tarih, 2519 sayı; 5.6.2002 tarih, 2529 sayı; 4.11.2002 tarih, 4749 sayı; 15.11.2002 tarih, 4913 sayı; 9.12.2002 tarih, 5235 sayı; 10.1.2003 tarih, 128 sayı ve 7.2.2003 tarih, 610 sayı ile intikal eden şikayet dilekçelerinde; Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren hazır beton üreticilerinin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddia edilmektedir.

80 - Başvurular üzerine yapılan ilk inceleme sonunda hazırlanan 17.2.2003 tarih ve 2003-1-24/BN-03-HGK sayılı bilgi notu 20.2.2003 tarih ve 03-11 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve şikayet konusu iddialarla ilgili soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenebilmesi amacıyla önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

80 - 8.4.2003 tarih, 2003-1-24/ÖA-03-AÖ sayılı Önaraştırma Raporu, Kurul'un 24.4.2003 tarih, 03-27 sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinde yasaklanmış olan davranışların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespiti amacıyla, aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca, Ege Bölgesi hazır beton pazarında faaliyet gösteren aşağıda isimleri yazılı teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir:

- 90
- Ak Beton İnşaat Hazır Beton San. ve Tic. Ltd. Şti. (Ak Beton),
 - Akça Hazır Beton San. ve Tic. A.Ş. (Akça Beton),
 - Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Betonsa),
 - Aydın Modern Beton San. Tic. A.Ş. (Aydın Modern Beton),
 - Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayii A.Ş. (Batıbeton),

- Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş. (Çimbeton),
- Lafarge Beton A.Ş. (Lafarge Beton),
- Modern Beton A.Ş. (Modern Beton) ve
- Yılmaz Beton San. ve Tic. Ltd. Şti. (Yılmaz Beton)

100 - Hakkında soruşturma açıldığına dair ilgili taraflara bildirimde bulunulmuş ve tarafların ilk yazılı savunması yasal süresi içinde Kurum kayıtlarına girmiştir.

- Kurul'un 2.10.2003 tarih ve 03-64/766-M sayılı kararı ile, soruşturma süresi 6 ay uzatılmıştır.

-26.4.2004 tarih, SR/04-02 sayılı Soruşturma Raporu Kurul üyelerine ve ilgili taraflara tebliğ edilmiş ve teşebbüslerin ikinci yazılı savunmaları yasal süresi içinde Kurum kayıtlarına girmiştir.

110 - Kanun'un 45. maddesi gereği hazırlanan ek yazılı görüşler 2.8.2004 tarihinde ilgili taraflara tebliğ edilmiştir.

- Teşebbüslerin ek yazılı görüşe cevapları yasal süresi içinde Kurum kayıtlarına girmiş, tarafların talebi üzerine alınan 19.10.2004 tarih ve 04-66/940-M sayılı Kurul Kararı gereğince, 23.11.2004 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmıştır.

- Kurul'un 3.12.2004 tarih ve 04-77/1109-278 sayılı nihai kararı, gerekçeli karar daha sonra tebliğ edilmek üzere 8.12.2004 tarihinde tefhim edilmiştir.

120

- Anılan Kurul kararına karşı, Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş., Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayi A.Ş., Lafarge Beton A.Ş., Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Modern Beton Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından Danıştay'da iptal istemli davalar açılmıştır.

130

- Söz konusu davalar sonucunda, ilgili Kurul kararı, Danıştay 13. Dairesi'nin 9.5.2006 tarih 2005/7507 E. 2006/2138 K., 9.5.2006 tarih 2005/7464 E. 2006/2135 K., 9.5.2006 tarih 2005/7387 E. 2006/2133 K., 9.5.2006 tarih 2005/7486 E. 2006/2132 K., 27.6.2006 tarih 2005/7419 E. 2006/2747 K. sayılı kararlarıyla, soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin karar oylamasına katılması nedeniyle iptal edilmiştir.

140

- Kurul'un konu ile ilgili almış olduğu kararın gereği olarak dosya üzerinde yeniden yapılan değerlendirmeler ışığında düzenlenen 13.10.2006 tarihli Bilgi Notu, 13.10.2006 tarih ve REK.0.05.00.00-110/196 sayılı Başkanlık önergesi ile Rekabet Kurulu, ön araştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeleri inceleyerek, 19.10.2006 tarih ve 06-77 sayılı toplantısında nihai kararını vermiştir.

- Söz konusu karara karşı Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş., Modern Beton A.Ş., Batıçim Batı Anadolu Çimento San. A.Ş., Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş. ve Lafarge Beton A.Ş. tarafından kararın yürütülmesinin durdurulması istemiyle Danıştay'da davalar açılmıştır.

150 - Bu davalar sonucunda Danıştay 13. Dairesi'nin, E:2007/2152, E:2007/8769, E:2007/2187, E:2007/2153 ve E:2007/3859 sayılı kararlarıyla; davacı şirketlerin "son eylem tarihinden bir önceki mali yıl olan 2001 yılı sonunda oluşan yıllık gayri safi gelir üzerinden cezalandırılması gerektiğinden, soruşturma tarihi esas alınarak 2002 yılı sonunda oluşan yıllık gayri safi gelir üzerinden para cezası verilmesi"nin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili Kurul kararının davacı şirketlere yönelik kısımlarının yürütülmesi, ilgili davalar sonuçlanıncaya kadar durdurulmuştur.

160 - Yürütmenin durdurulması kararlarına karşı Kurumumuzca yapılan itirazlar da, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2007/466, 2008/100, 2007/495, 2007/492 ve 2007/708 sayılı kararları ile reddedilerek, bahse konu yürütmeyi durdurma kararları kesinleşmiştir.

170 - Dosya üzerinde yeniden yapılan değerlendirmeler ışığında düzenlenen 6.8.2008 ve 15.9.2008 tarihli Bilgi Notları, 8.8.2008 tarih ve REK.0.05.00.00-110/129 sayılı, 22.9.2008 tarih ve REK.0.05.00.00-110/169 sayılı ve 22.9.2008 tarih ve REK.0.03.00-647.03.01/1972 sayılı Başkanlık önergeleri ile Rekabet Kurulu, ön araştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeleri inceleyerek, 25.9.2008 tarih ve 08-56 sayılı toplantısında nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ : Soruşturma raporunda;

A) 1- Çimbeton'un,

180 - 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

180 - 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir centilmenlik anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Eylül ayında rakipler arasında gerçekleştirilen satış miktarlarına ilişkin bilgi değişiminin tonaj tespitine yönelik uyumlu eyleme teşkil etmesi,

190 - 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesinde, kazanan müteahhitlerin söz konusu işlerinin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın, Manisa ve Burhaniye hazır beton pazarlarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

200 2- Batıbeton'un,

- 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir centilmenlik anlaşmasına katılması,

210 - 2001 yılının Eylül ayında rakipler arasında gerçekleştirilen satış miktarlarına ilişkin bilgi değişiminin tonaj tespitine yönelik uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

- 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesini kazanan müteahhitlerin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,

220 - 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihaleleri sonucunda, kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın, Manisa, Burhaniye ve Denizli hazır beton pazarlarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

3- Betonsa'nın,

230 - 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir centilmenlik anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Eylül ayında rakipler arasında gerçekleştirilen satış miktarlarına ilişkin bilgi değişiminin tonaj tespitine yönelik uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

240 - 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir ve Burhaniye hazır beton pazarlarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

4- Lafarge Beton'un,

250

- 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir centilmenlik anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Eylül ayında rakipler arasında gerçekleştirilen satış miktarlarına ilişkin bilgi değişiminin tonaj tespitine yönelik uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

260

- 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir hazır beton pazarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

270

5- Aydın Modern Beton'un,

- 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir centilmenlik anlaşmasına katılması,

- 2001 yılının Eylül ayında rakipler arasında gerçekleştirilen satış miktarlarına ilişkin bilgi değişiminin tonaj tespitine yönelik uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

280

- 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesini kazanan müteahhitlerin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,

- 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

290 - 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın ve Manisa hazır beton pazarlarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

dolayısıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (a) ve (b) bentlerinin ihlal edildiği;

6- Modern Beton'un,

300 - 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde Denizli hazır beton pazarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

7- Ak Beton'un,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde Denizli hazır beton pazarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

8- Akça Beton'un,

310 - 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde Denizli hazır beton pazarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi,

9- Yılmaz Beton'un,

- 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde Denizli hazır beton pazarında rakiplerle birlikte eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği aşırı fiyat artırımlarının uyumlu eyleme karine teşkil etmesi

320 dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinin ihlal edildiği ve bu itibarla söz konusu teşebbüslerin aynı Kanun'un 16. maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezasına çarptırılmaları gerektiği,

B) Bu cezaya karar verilirken,

Çimbeton, Batıbeton, Betonsa, Lafarge Beton, ve Aydın Modern Beton için söz konusu rekabet ihlallerinin uzun süreden beri ve tekrar eder nitelikte olması hususunun ağırlaştırıcı unsur olarak değerlendirilmesi gerektiği,

330 Ak Beton, Akça Beton ve Yılmaz Beton'un, bağımsız betoncular olması itibarıyla, Denizli'deki yegane dökme çimento sağlayıcısı olan Denizli Çimento San. T.A.Ş.'ye bağımlı oldukları hususunun hafifletici sebep olarak değerlendirilmesi ve bu nedenle söz konusu bağımsız hazır beton üreticisi teşebbüslere Kanun'un 16. maddesinin 2. fıkrası bağlamında minimum miktarda ceza verilmesi gerektiği,

340 C) Kanun'un 16. maddesinin 3. fıkrası gereğince bu teşebbüslerin yönetim organlarında görev alan gerçek kişilere de şahsen idari para cezası verilmesi gerektiği,

D) Öte yandan, Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrası uyarınca bildirim zorunluluğu olan A'da yer verilen anlaşmaların ve uyumlu eylemlerin bildirilmemesinden dolayı ilgili teşebbüslere, Kanun'un 16. maddesinin (c) bendi gereğince idari para cezası uygulanması gerektiği, bildirime ilişkin bu para cezaları için Kanun'un 19. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde hükme bağlanan 3 yıllık zaman aşımı süresinin dikkate alınması gerektiği,

350 Tarafların ikinci yazılı savunmalarından sonra ise, 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde Denizli hazır beton pazarında gerçekleştirilen eş zamanlı fiyat artırımlarının ekonomik ve rasyonel gerekçelere dayandığı,

ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

360 Şikayete konu olan eylemlerin gerçekleştirildiği sektör "hazır beton" sektörüdür. Hazır beton, basınca dayanım özelliğine göre sınıflara ayrılmıştır. Belli başlı beton dayanım sınıfları C14, C16-18, C20, C25 ve C25+ olup, arz ve talep ikameleri dikkate alınarak ilgili ürün pazarı "hazır beton" pazarı olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

370 İlgili coğrafi pazarın belirlenmesi açısından hazır betonun üretiminden kısa bir süre sonra (yaklaşık iki saat) kullanılması gereken bir ürün olması özelliği önem taşımaktadır.

380 Hazır beton, çok kısa zamanda tüketilme zorunluluğu olan, stoklama imkanı bulunmayan, yüksek taşıma maliyetleri olan ve belirli bir süre sonunda katılaşma sonucu kalite deformasyonuna uğrayan ve bu sebeple uzun mesafe taşınması mümkün olmayan bir ürün olup; herhangi bir hazır beton santralinden yaklaşık 50 km. uzaklığa taşınabilmektedir. Dolayısıyla bir hazır beton tesisinin etrafında bu tesise 50 km.'lik bir mesafede bulunan yerleri kapsayan doğal bir ürün pazarı oluşmaktadır. Hazır beton tesislerinin birbirlerine yakın olması halinde bu doğal pazarlarda bir çakışma söz konusu olabilmektedir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, Ege Bölgesi'nde hakkında soruşturma yürütülen teşebbüslerin sahip oldukları her hazır beton tesisinin 50 km.'lik mesafede oluşan doğal pazarları ilgili coğrafi pazarları oluşturmaktadır. Bu itibarla, soruşturmanın konusu olan Ege Bölgesi içerisinde beton santrallerinin

yerleri göz önüne alındığında, çok sayıda bağımsız ya da komşu pazarlarla belli bölgelerde çakışan coğrafi pazarlar bulunmaktadır.

390

I.2. Yapılan Tespit ve Değerlendirmeler

Raportörlerce yerinde yapılan incelemelerde elde edilen bilgi ve belgelere ilişkin tespit ve değerlendirmeler ile savunmalar ve savunmalara ilişkin yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

I.2.1. 2000 Yılı

400

I.2.1.1. Tespit ve Değerlendirmeler

1) Lafarge Beton yetkilisi S. BAŞ'a, aynı teşebbüsten M. Ali KAYA'nın gönderdiği 6.3.2000 tarihli yazıda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"...Piyasada %20-25 civarında iskontolar devam etmektedir. Yeni fiyat uygulamaları 11.03.2000 tarihinden itibaren başlayacaktır..."

2) Lafarge Beton yetkilisi S. BAŞ'a, aynı teşebbüsten M. Ali KAYA'nın gönderdiği 20.3.2000 tarihli yazıda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

410

"...Yeni fiyat listeleri yayınlandıktan sonra Agregta ocaklarındaki sıkıntı fiyata geçişi kolaylaştıracaktır. Özellikle Betonsa agregta temininde sıkıntılı görünmektedir. Diğer taraftan Batibeton'un 1 Nisan itibarıyla yeni fiyata geçecek olması bir dezavantaj gibi görünmektedir..."

Bu iki belgede yer alan ifadelerden, teşebbüslerin 11.3.2000 tarihinde fiyatlarını birlikte değiştirme yönünde bir irade birliğine vardıkları, bununla birlikte Batibeton'un yeni fiyatlara geçişinin diğerlerinden daha sonraki bir tarihte, 1.4.2000'de olacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, yeni fiyata geçiş tarihleri bir teşebbüs için farklı olmasına rağmen, teşebbüslerin aralarında bir fiyat tespiti anlaşmasının yapıldığı görülmektedir.

420

3) Lafarge Beton yetkilisi Ahmet BAYAR'a, aynı teşebbüsten Baycan GÖKÇAY'ın gönderdiği 31.5.2000 tarihli ve "Ana Hatlarıyla Pazardaki Rekabetin Durumu!" başlıklı yazıda yer alan şu ifadeler, ilgili teşebbüsler arasında fiyat tespiti yanında, pazar paylaşımı konusunda da bir anlaşmanın var olduğunu göstermekte ve ayrıca Batibeton'un "yeni fiyat uygulaması"na neden diğerlerinden daha geç katıldığına da ışık tutmaktadır.

430

"Mart-Nisan aylarında pazardaki satış fiyatları yüksek iken, Mayıs ayı başından itibaren Batibeton ve Çimbeton arasında çıkan pazar payı anlaşmazlığı ve rekabeti, piyasadaki beton satış iskontolarını %15 seviyelerinden %25-30 seviyelerine çıkartmıştır. Ayrıca Çimbeton'un diğer firmaların hali hazırda döktüğü şantiyelerine fiyat vermeleri, pazardaki gerginliğe sebep olurken diğer firmaları da bu yöntemle teşvik etmektedir. Bizim şu anda izlediğimiz yol mevcut elimizdeki müşterilerimizi ziyaret sayılarımızı arttırarak korumak,

gelişmeleri izlemek ve karlı satışlar yaparak mevcut durumumuzu korumak. Gergin ortamın düzelmesi için gerekli çalışmalar yapmaktır.”

440 31 Mayıs 2000 tarihli bu belgede “Batıbeton ve Çimbeton arasında çıkan pazar payı anlaşmazlığı ve rekabeti”nin, 2000 yılının Mart ve Nisan aylarındaki yüksek satış fiyatlarını düşürdüğü ifade edilmektedir. Belgede, Mart ve Nisan aylarında fiyatların yüksek olduğu ve söz konusu anlaşmazlık sonucu iskonto oranlarının %15’lerden %25-30 seviyelerine çıktığı belirtilmektedir. Bu yönüyle söz konusu ifadeler, fiyat tespiti ile ilgili olarak yukarıdaki belgeleri tamamlayıcı niteliktedir.

450 Bu belgede yer alan diğer bir husus ise, teşebbüsler arasındaki bir pazar payı anlaşmazlığından bahsediliyor olmasıdır. Burada önemli olan nokta, teşebbüslerin tek taraflı olarak kendi pazar payını artırma isteği veya bu yöndeki çabalarından değil, bu yönde teşebbüsler arasında meydana gelen bir anlaşmazlıktan bahsediliyor olmasıdır.

Belgede ayrıca, belirli bir teşebbüsten hazır beton almaya başlayan herhangi bir müşteriye, sonraki aşamalarda diğer teşebbüslerce hazır beton temin edilmesinin gerginliğe yol açtığı ifade edilmekle, bu doğrultuda da taraflar arasında bir anlayış birliği olduğu sonucu çıkmaktadır.

460 Dolayısıyla, bu belge, fiyat tespiti konusundaki anlaşmanın varlığını teyit etmenin yanı sıra, İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak bir pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) anlaşmasının olduğunu göstermektedir.

4) Lafarge Beton’da bulunan 19-25.6.2000 tarihlerine ilişkin haftalık raporda, “Pazarla İlgili Belirtmek İsteddiğiniz Görüşler” başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

470 *“Geçen haftadan beri yeni başlayan işlerdeki azalma bu hafta da sürüyor. Rakipler şu an için piyasada uyumlu, fakat yine de garip fiyatlar gündeme geliyor.”*

5) Lafarge Beton yetkilisi Ahmet BAYAR’a, aynı teşebbüsten Baycan GÖKÇAY’ın gönderdiği 26.6.2000 tarihli yazıda, “Haftalık Satış ve Faaliyet Raporu”nda, “Piyasadaki Duyumlar” başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

“...Geçen haftadan beri yeni başlayan işlerdeki sıkıntılar bu hafta da sürüyor. Yeni başlayan iş çok az. Rakipler şu an için piyasada uyumlu, fakat yine de garip fiyatlar gündeme geliyor...”

480 6) Lafarge Beton’da bulunan Haziran 2000 tarihli belgede, “Ana Hatlarıyla Pazardaki Rekabetin Durumu” başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

“Ruhsatlardan dolayı yeni iş oranı çok azaldı. Şu anda rakiplerle beraber fiyatları iyileştirme çabası içindeyiz. Şu an için rakiplerin bu şartlara uyduklarını izliyoruz. Tabii ki bu olayların dışında olan Ege Beton gibi firmalar bu durumu fırsat bilip önüne gelen işi yüksek iskontolarla kapatma çabasındalar. Bunun

490 *haricinde piyasaya 1 ay içinde giriş yapacak Modern Beton firması hazırlıklara başlamış durumda (Ensa'dan kiraladığı mikserleri boyatmaya başlamış). Betonsa da her ne kadar bu anlaşmaya uyuyormuş gibi görünüyorsa da piyasadaki fiyat politikasıyla bazen agresif bir tutum sergilemektedir”*

7) Lafarge Beton'da bulunan 17-23.7.2000 tarihlerine ilişkin haftalık raporda, “Pazarla İlgili Diğer Bilgiler, Duyumlar, Büyük İşler” başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

“...Betonsa piyasada agresif davranışlarına devam ederek piyasadaki fiyat dengesini bozuyor...”

500 Yukarıda yer verilen 4-7 numaralı belgelerden, Mart 2000'de başlayan fiyat anlaşmasının Temmuz 2000 tarihi itibarıyla devam ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, buraya kadar olan 1-7 numaralı belgelerden; Batıbeton, Çimbeton, Lafarge Beton ve Betonsa arasında, İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak 11.3.2000 tarihinde uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespitine yönelik bir anlaşmanın mevcut olduğu anlaşılmıştır.

I.2.1.2. Savunmalar ve Değerlendirmeler

510 Taraf savunmalarında, bulunan belgelerin bir anlaşmanın varlığını ya da ilgili teşebbüsün anlaşmaya katıldığını ispatlamadığı ileri sürülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak, anlaşmanın ispatında kullanılan belgeler tek tek, her bir belge sanki diğerlerinden bağımsızmış gibi ele alınarak, üstelik bu durumda bile belgelerin içeriğine muhalif bazı argümanlar ileri sürülerek, anlaşmanın ispatlanamadığı iddia edilmektedir.

2000 yılı İzmir pazarında gerçekleşen pazar paylaşımı ve fiyat tespiti anlaşmalarını ispat için kullanılan belgelerin bağlantılı olması ve bütünlük arz etmesi dolayısıyla söz konusu belgeler birlikte değerlendirilmelidir.

520 Rapor'da, pazar paylaşımına ilişkin olarak, söz konusu anlaşmanın ortaya konulmasından önce Lafarge'da bulunan bir belgeye yer verilmektedir ve belgeden teşebbüsler arasında pazar payı konusunda anlaşmazlık ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Öncelikle, belgede pazar payı anlaşmazlığından bahsedilmektedir ki, bu da teşebbüsler arasında bir anlaşma ya da anlayış birliği olduğu yönünde önemli bir delildir. Ayrıca, ilgili belge tek başına ispat için yeterli sayılmış değildir. Yukarıda 1 ila 7 no'lu belgeler birlikte değerlendirildiğinde, bahse konu teşebbüsler arasında, 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri ve tonaj paylaşımı) ve fiyat tespiti anlaşması olduğu net olarak anlaşılmaktadır.

I.2.2. 2001 Yılı

I.2.2.1. Ağustos 2001

I.2.2.1.1. Tespit ve Değerlendirmeler

540 Lafarge Beton'da bulunan Ağustos 2001'e ilişkin aylık raporda, "Fiyat Yorumu" başlığı altında yer alan aşağıdaki ifadeler, söz konusu tarihte İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak teşebbüsler arasında müşteri paylaşımına ilişkin bir anlaşmanın varlığını ortaya koymaktadır:

550 *"Rakiplerimiz Ağustos'ta daha çok satış rakamlarına yoğunlaştı. Özellikle Çimbeton satış rakamlarına ilişkin olarak, düşük pazar payından dolayı çok saldırgandı. Yeni başlayan işler için fiyatlarını azaltıyorlar. Betonsa da Çimbeton gibi davranıyor. Bu satış miktarı odaklı politikalar fiyatları olumsuz etkiliyor. Yeni işler için düşük fiyat teklifi, eski sözleşmelerin fiyatlarını da etkileyerek düşürüyor. Rakipler yeni müşterilere 25 milyon TL öneriyor. Keza bazen müşterilerimizi ziyaret edip aynı fiyatı öneriyorlar. Bu hafta Betonsa Menemen'deki müşterilerimizden biriyle C20 tipi ürün için 25.250.000 TL'den sözleşme bağtladı. Biz de Urla'da, onların müşterilerinden birini 27 milyon TL'den C20 sağlayıp ellerinden alarak cevap verdik (Savaş artık devam etmiyor). Fiyata dikkat ediyoruz ama aynı zamanda pazardaki durumu da takip ediyoruz."*

560 2001 yılının Ağustos ayı İzmir hazır beton pazarına ilişkin bilgilerin yer aldığı bu belgeden, söz konusu pazarda Çimbeton, Lafarge Beton, Betonsa arasında, birbirlerinin müşterilerine mal vermemeye yönelik bir anlaşmanın var olduğu görülmektedir.

I.2.2.1.2. Savunmalar ve Değerlendirmeler

Taraf savunmalarında, bulunan belgelerin bir anlaşmanın varlığını ya da ilgili teşebbüsün anlaşmaya katıldığını ispatlamadığı ileri sürülmektedir.

570 Yukarıda yer verilen belgede; teşebbüslerin birbirlerinin müşterilerine diğerinden daha uygun koşullar teklif ederek ellerinden aldıkları anlatılmakta ve bu durum savaş olarak nitelendirilerek, "savaş artık devam etmiyor" denilmektedir. Yani, söz konusu nitelendirme, bir firmadan beton döktürmeye başlayan bir müşterinin inşaatına, diğer firmaların girmemelerine yönelik olarak yapılmaktadır. Dolayısıyla, teşebbüsler arasında birbirlerinin müşterilerine mal vermemeye yönelik bir anlaşma olduğu anlaşılmaktadır.

I.2.2.2. Eylül 2001

I.2.2.2.1. Tespit ve Değerlendirmeler

580 Çimbeton'da bulunan 24.9.2001 tarihli belgelerde, "Rakiplere Bildirilen" ve "Gerçek Rakamlar" başlıkları altında, aylar ve hatta günler itibarıyla Çimbeton, Batıbeton, Betonsa, Lafarge Beton, Aydın Modern Beton, Ege Beton ve Saka Beton'un m³ cinsinden satış rakamları ve bunlara göre hesaplanmış pazar payları yer almaktadır.

Çimbeton'da bulunan 2001 yılının Eylül ayına ilişkin bilgilerin yer aldığı bu belgeden, soruşturma kapsamındaki teşebbüslerden, Çimbeton, Batıbeton,

Betonsa, Lafarge Beton ve Aydın Modern Beton arasında satış miktarlarına ilişkin bilgi değişimlerinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

590 Rakiplerin birbirlerine ne kadar satış yaptıklarına ilişkin bilgileri göndermelerinin, hazır beton pazarı gibi oligopol bir yapıda şeffaflığı artırarak rekabeti sınırlayıcı bir etki yaratacağı açıktır. Pazar paylarına ve satış miktarlarına ilişkin bilgi değişimi gerçekleşen böyle bir pazarda, pazar paylaşımına ilişkin bir uyumlu eylem bulunduğu karine aracılığıyla kabul edilmiştir. Ayrıca, belgelerde yer alan bazı tablolarda, "Rasyo" başlıklı bir sütun bulunmakta ve bu sütunda, bağımsız hazır beton üreticileri haricindeki her bir teşebbüs için belirli oranlar yer almakta ve "Fark" başlıklı bir sonraki sütunda da gerçekleşen rakamlarla bu rasyo arasındaki yüzde fark hesaplanmaktadır. Bu bulgular da ilgili teşebbüsler arasında tonaj tespitine yönelik bir uyumlu eylem olduğuna işaret etmektedir.

1.2.2.2. Savunma ve Değerlendirmeler

Rapor'da yer verilen belgelerdeki rakamlar ile gerçek satış rakamlarının uyuşmadığı ve dolayısıyla rakipler arası bilgi değişimi olarak nitelenemeyeceği iddiası ileri sürülmektedir.

610 Öncelikle ifade etmek gerekir ki, Rapor'un 14/1,2 no'lu ekinde yer alan belgeler; "Rakiplere Bildirilen" ve "Gerçek Rakamlar" başlıklarını taşımaktadır. Dolayısıyla bu belgelerden, rakipler arasında bir bilgi alışverişi olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Yine bu belgelerden, rakiplere gönderilen bilgilerin gerçek rakamlar olmayabileceği görülmektedir. Zira, söz konusu belgelerdeki rakamlarda farklılıklar mevcuttur. Ancak, rakamların gerçeği birebir yansıtmadığından hareketle, teşebbüsler arasında bilgi değişimi olmadığı tezi ileri sürülemez.

620 Diğer bir husus ise, her iki tabloda da "Rasyo" başlıklı bir sütun bulunmakta ve bu sütunda, bağımsız hazır beton üreticileri haricindeki her bir teşebbüs için belirli oranlar yer almakta ve "Fark" başlıklı bir sonraki sütunda da gerçekleşen rakamlarla bu rasyo arasındaki yüzde fark hesaplanmaktadır. Belgelerde böylesi bilgi ve değerlendirmelerin yer alması da bilgi değişimine işaret etmektedir.

Örneğin, soruşturmada elde edilen birkaç belgede de, bazı teşebbüslerin aylık bazda, m³ cinsinden satış rakamları ve bunlara göre hesaplanmış pazar payları yer almaktadır. Ancak bu bilgilerin değiştirildiği yönünde bir işaret olmadığından, bunlara ilişkin herhangi bir ihlal iddiasında bulunulmamıştır.

630 Yapılan bir diğer savunma ise, teşebbüsler arası bilgi değişiminin uyumlu eyleme karine olarak kullanılamayacağıdır.

Kanun'un 4. maddesinin 3. fıkrasında; *"Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda, piyasadaki fiyat değişimlerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi,*

teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder.” hükmü yer almaktadır.

- 640 Sıkı sıkıya lafza bağlı kalarak bir yorum yapılması halinde, karinenin kullanılabilmesi için, pazarda oluşmuş bir etkinin (ya da paralel davranışın) gösterilmesi gerekecektir. Ancak, amaçsal bir yorum, karinenin kullanılabilmesi için illa pazarda oluşmuş bir etkinin gösterilmesini, yani paralel davranışın ortaya konmasını gerektirmeyip, örneğin, teşebbüsler arasında stratejik, gizli nitelikli bilgi (örneğin, pazar payı, fiyat, satış miktarları...vs) değişimi gibi, rekabetçi bir yapıda olması beklenmeyen davranışların (ya da rekabetin bozulduğu pazarlardakine benzer davranışların) ortaya konmasını karinenin kullanılabilmesi için yeterli kılacaktır. Bu durumda bir anlaşmanın ispatlanamaması halinde, karine kullanılacak ve Kanun’un öngördüğü üzere, ispat yükü ilgili teşebbüslere geçirilmiş olacaktır.

650 Mevzuatında uyumlu eylem karinesi gibi bir düzenleme yer almayan Avrupa Topluluğu uygulamasında, Avrupa Komisyonu ve ATAD’ın uyumlu eylem konusundaki yorumları da bu yöndedir. “Polypropylene” kararında ATAD; uyumlu eylemin anti rekabetçi etki olmasa bile ihlal teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu çerçevede teşebbüslerin, anti rekabetçi amaçlar için aralarında irtibat kurulduğunun belirlenmesinin, aksi teşebbüslerce ispatlanmadıkça, ihlal için yeterli olacağını söylemiştir. Zira böyle bir durumda, teşebbüslerin söz konusu ihlalleri gerçekleştirdiklerinin varsayılabilmesi kabul edilmiştir.

660 Komisyon, “British Sugar” kararında da uyumlu eylem için etkinin gösterilmesinin gerekmediğini açıkça ifade etmektedir.

Benzer şekilde ATAD, “Woodpulp” kararında, tarafların fiyat artışlarına ilişkin yaptıkları açıklamanın ve aksi yönde makul, kabul edilebilir bir açıklamanın bulunmaması halinde paralel davranışların da uyumlu eylemi gösterebileceğini teorik olarak kabul etmiştir.

670 “Cement” kararında ilk derece mahkemesi (CFI), Lafarge’ın, diğer teşebbüslerin ileriki davranışlarına yönelik olarak yaptıkları bir toplantı hakkında, pasif olarak bilgilendirilmesini dahi uyumlu eylem için yeterli görmüştür.

Yukarıda yer alan hususlar dışında, söz konusu uygulamanın ekonomik ve rasyonel gerekçelere dayandığına dair yeterli bir savunma yapılmamıştır. Bütün bu değerlendirmeler sonucunda, ilgili dönem içerisinde Çimbeton, Batıbeton, Betonsa, Lafarge Beton ve Aydın Modern Beton arasında pazar paylaşımına (tonaj tespiti) ilişkin bir uyumlu eylem olduğu sonucuna varılmıştır.

680 **I.2.3. 2002 Yılı**

I.2.3.1. 2002 Mayıs Aydın Valiliği 19 İlköğretim Okulu İnşaatı İhalesi

I.2.3.1.1. Tespit ve Değerlendirmeler

690 Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından 13.5.2002 tarihinde 19 adet ilköğretim okulunun yapımı için ihale açılmıştır. İhalelerin toplam keşif bedeli 8,721,600,000,000 TL olarak belirlenmiştir. Söz konusu tarihte gerçekleştirilen ihale sonucunda, kazanan müteahhitler ile 4.6.2002 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.

İhale sonrasında hem ihaleyi kazanan müteahhitlerin, hem de bölgedeki diğer büyük inşaat projelerinin; kendisine düşmeyen müteahhitlerin beton talepleri için ya çok yüksek fiyatlar teklif etmek ya da başka caydırıcı koşullar ileri sürmek suretiyle, Batıbeton, Çimbeton ve Aydın Modern Beton tarafından paylaşıldığı anlaşılmıştır. Bu durum aşağıda yer verilen çok sayıda ifadeden anlaşılmaktadır:

700 Bu süreci, söz konusu ihaledeki 19 okuldan birisinin inşaatını üstlenen bir yetkili şu şekilde anlatmaktadır:

“...08.05.2003 tarihi itibarıyla C 20 hazır beton fiyatı (pompa fiyatı 6,000,000 TL dahil), KDV hariç 30 milyon TL (60 gün vadeli) iken, Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından 13.05.2002 tarihinde 19 adet okul inşası için ihaleye çıkılması üzerine, hazır beton şirketlerinin aralarında anlaşması sonucunda fiyat aynı beton cinsi için ve aynı koşullarda 50 milyon TL/m³'e yükselmiştir (Sözleşme tarihi 04.06.2002).

710 *İhaleler tamamlandıktan sonra, hazır beton şirketleri ihale alan müteahhitleri belirli kotalara göre kendi aralarında paylaştılar. Zira biz daha önce Batıbeton'la çalışıyor olmamıza rağmen, bu ihale sonucu aldığımız işte bizim Çimbeton'a düştüğümüzü, betonu oradan almamız gerektiğini ifade ettiler. Bu, aslen Çimbeton'un diğerlerinden bariz bir şekilde daha az fiyat vermesi şeklinde oldu. Ancak yine de, Batıbeton'la eskiden gelen dostluğumuzdan ötürü oradan döktürebiliriz dememize rağmen, beton dökmeye yanaşmadı. Dolayısıyla, zorunlu olarak Çimbeton'la çalışmak zorunda kaldık...”*

720 Bunun dışında Aydın hazır beton pazarında yaşanan bu rekabet ihlallerine ilişkin olarak 1994-2002 arasında Aydın Belediye Başkanı olan Hüseyin Aksu ve ... şu ifadeleri vermiştir:

“...1994 ile Ağustos 2002 arasında Aydın ili Belediye Başkanlığı görevinde bulundum. 2002 yılında hazır beton üreticileri arasında fiyat konusunda anlaşma yapıldığını ve müşteri paylaşımı yapıldığını duydum. Zira o dönemde fiyatlar oldukça yüksek seviyelere çıktı. Biz de Belediye'ye alacağımız hazır betonlarda bu sorunu yaşadık...”

730 *“...Aydın'da faaliyet gösteren hazır beton şirketlerinin (Batıbeton, Çimbeton, Modern Beton, Semkay, Ufuk Beton ve As Beton) müşteri paylaşımına gitmiş, söz konusu paylaşım sonucu kendileri ... Batıbeton'a düşmüştür.*

Bu itibarla, Batıbeton haricindeki firmalar ya çok yüksek fiyat vererek ya da başka bazı bahanelerle ... beton satmadı.

Batıbeton'un 8 Mayıs 2002'de BS 20 betonun m^3 fiyatı 30 milyon TL iken (KDV ve pompa bedeli hariç) 22 Haziran 2002'de aynı tip beton fiyatı 50.5 milyon TL'ye yükseltildi.

740 26 Haziran 2002'de Çimbeton'un BS 20 fiyatı 50 milyon TL/ m^3 idi.(KDV ve pompa bedeli hariç).

2002 yılında devam eden bu durumun Ekim – Kasım aylarında fiyatları 70 milyon/ m^3 (KDV ve pompa bedeli hariç) üzerine yükseltti.

2002 yılının ... içinde Batıbeton'la ... arasında imzalanan sözleşme uyarınca bedelin peşin ödenmesine rağmen uygulamada aksaklıklar çıkarıldı.

750 Aydın'daki fiyatlar diğer illere oranla çok yüksektir. Bu durum Mart 2003'e kadar sürdü, şu anda fiyatlar 40 milyon TL civarındadır. Bunun nedeni kamu ihalelerinin durma noktasına gelmesidir..."

Öte yandan benzer hususlar, Nazilli'de inşaat işleriyle uğraşan kişiler tarafından da dile getirilmiştir.

760 "... inşaatının hazır betonu için Çimbeton A.Ş. Nazilli Bayi Karakaşlar Ltd. Şti. ile ... tarihinde yapılan sözleşme ile C20 betonun 60 gün vadeli fiyatı 40.000.000TL/ m^3 olarak belirlenmiştir. İşin tahmini süresi ... olarak tespit edilmiştir. Ancak ...2003 Pazartesi günü, fiyatın 48 MilyonTL/ m^3 olduğu söylenmiştir. Yetkililerle çeşitli görüşmeler yapılması üzerine, ... Temmuz'a kadar eski fiyatın geçerli olabileceği, bundan sonra ise yeni fiyatın geçerli olacağı söylenmiştir. Bunun üzerine diğer hazır beton üreticileri Batıbeton ve Modern Beton'la anlaşılmaya çalışılmıştır. Ancak, diğer hazır beton üreticileri, cari fiyatın oldukça üzerinde bir fiyat teklif etmek suretiyle talebimi dolaylı olarak reddetmişlerdir..”

770 "...inşaatım için, henüz başlamadan önce Çimbeton bayisi Karakaşlar, ... 2002'de, C25 hazır beton için 69.5 milyonTL/ m^3 fiyat teklifi vermiştir. Bir hafta sonra, Modern Beton Bayisi Baron İnşaat yetkilisi Kenan Bey'le ile görüşme yapılmıştır. Yine aynı beton için 69 milyon TL/ m^3 fiyat teklifi aldık. Ertesi gün, Kenan Bey beni arayarak, daha önce Çimbeton ile bir görüşme yapmış olduğum için bana beton veremeyeceğini, ancak verseler de liste fiyatı olan 76 milyon TL/ m^3 'den dönebileceklerini, benim Çimbeton'dan beton almam gerektiğini söylemiştir. Bunun üzerine, mecburen Çimbeton'dan hazır beton almak zorunda kaldım. Bu olaydan ötürü, Baron İnşaat ile yapacağımız diğer ticari işler de vuku bulmadığından, ticari olarak büyük kayıplarım olmuştur.

780 Yine ... 2003'te, devam etmekte olan diğer bir işim için, önce Çimbeton bayisi Karakaşlar inşaat vasıtasıyla Çimbeton'dan 69.6 milyon TL/ m^3 'den C25 kalite hazır beton almakta iken, tahminimizce hazır beton şirketlerinin aralarındaki bir anlaşmazlık neticesinde Mayıs 2003'te Modern Beton fiyat kırımını yaptı ve bölgede devam etmekte olan bir çok inşaatın yanında bizimle de anlaştı. (59 milyon TL/ m^3 'ten). Ancak 30.06.2003'te Modern Beton diğer şirketlerle de anlaşarak, fiyatı 69 milyon TL/ m^3 seviyesine çekti. Bunun üzerine tekrar Çimbeton'la anlaşmak istedim. Fiyat sordum o da 69 milyon TL/ m^3 olduğunu

söyledi. Bu fiyatı kabul ederek, beton dökmesini istedim ancak, Modern Beton'dan beton almakta olduğum için beton veremeyeceğini söylemiştir...”

790 “...Ocak 2003 tarihinde yaklaşık ... beton kullanılacak olan bir inşaat için Batıbeton bayisi tarafından bir fiyat teklif edildi. Ancak, santralin daha yakın olması ve Batıbeton'un aksine yaş yöntemle beton yaptığı için Çimbeton'dan beton dökme istedim. Bunun için Çimbeton bayisi ile görüştüm. Bayi, bana beton veremeyeceğini, benim Batıbeton'a düştüğümü ve oradan beton almam gerektiğini söyledi. Buna rağmen ben yine de Çimbeton betonu dökmek istedim. Fakat bana teklif edilen fiyat diğerinden oldukça yüksek oldu, bu fiyattan beton dökülmesi halinde iş sonunda yaklaşık 6-7 milyar TL daha pahalıya mal olacağı için, mecburen Batıbeton'dan hazır beton almak zorunda kaldım. Betonun yaklaşık 450 m³'lük kısmı döküldükten sonra, hazır beton şirketleri arasında var olan anlaşmanın bozulduğunu duydum. İnşaatımda kullandığım C25 beton için, Modern Beton'u arayarak fiyat teklifi aldım ve 800 nihayetinde pompa bedeli ve KDV dahil 45 gün vadeli olmak üzere önce 62 milyon TL/m³'den, daha sonra da 59 milyon TL/m³'den beton aldım. Şu anda 69.5 milyon TL/m³'den beton almaktayım...”

810 “..2002 yılının başından itibaren yaklaşık bir-bir buçuk senedir beton piyasasından sıkıntı çekmekteyiz. Biz kendi inşaatlarımız için beton talep ettiğimiz de, bize istediğimiz betoncudan alamayacağımız söyleniyor. Yani müşterilere göre bizi fabrikalar aralarında listeler halinde bölüşmüşler. Bu listelere göre de biz sadece Modern Beton'dan alabilecekmışiz. Eğer diğerlerinden almak istersek de bize yüksek fiyat veriyorlar. Örneğin buradaki bir ... bayisi yıllardır bizim arkadaşımız, ama bu müşteri paylaşımından dolayı biz onlardan mal alamıyoruz. Betoncu firmalar bu müşteri paylaşımıyla fiyatları yüksek tutuyorlar. Ama ilginç bir şekilde son birkaç haftadır kurulmuş olan sistem bozulmaya başladı. Yani fiyatlar ve müşteri paylaşımında gevşeme oldu. Ancak bu sistemi birileri bir yerlerde kurarak bir yıl boyunca bize uyguladı...”

820 “...Şu an için (20.05.2003) buradaki piyasada rekabet var. Ama bir ay önceye kadar durum farklıydı. Bundan önce yaklaşık altı ay boyunca Çimbeton, Modern Beton ve Batıbeton firmaları anlaşarak yüksek fiyatlar uyguladılar. Altı ay boyunca 75 milyon civarlarında yüksek fiyatlar uyguladılar. Ama son bir aydır 55 milyon seviyelerine düştü.

830 Aralarında olan bu anlaşma hem fiyat hem de müşteri bazında olmakta. Yani uygulanan fiyatlarının yüksekliğiyle birlikte istediğimiz müşteriye de satış yapamıyoruz. Yani söz konusu betoncu firmalar, müşterileri de kendi aralarında bir şekilde paylaşmışlar. Mesela belli bir samimiyet içinde bulunduğumuz müşteriler bizden beton istediklerinde, Çimbeton kendilerine ait müşteri olmadığı için beton dökme onayı vermeyebilmekte. Cevap olarak da yüksek fiyat verilmesini telkin etmekte. Bu anlamda ticari sıkıntı içindeyiz...”

Yukarıdaki ifadelerden de görüleceği üzere, 2002 yılının Mayıs ayında Aydın'da, Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan ilköğretim okulu inşaatı ihalelerini kazanan müteahhitlerin ve Nazilli'deki bazı

büyük inşaat işlerinin, soruşturma kapsamındaki teşebbüslerden; Batıbeton, Çimbeton, Aydın Modern Beton tarafından paylaşıldığı anlaşılmaktadır.

I.2.3.2. 2002 Yılı İzmir İZSU İhaleleri

I.2.3.2.1. Tespit ve Değerlendirmeler

840

İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü bünyesinde, çoğunluğu Mayıs – Temmuz 2002’de olmak üzere, 2002 yılı içerisinde, İzmir’in dokuz ilçesinde bulunan 92 dere yatağının ıslahı ve çeşitli genel inşaat işleri için toplam bedeli yaklaşık 29.2 trilyon TL olan ihalelere çıkmıştır. Bu ihalelerin yaklaşık 8.5 trilyon TL’lik bölümü sadece Mayıs ve Haziran ayları içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu ihale dönemiyle birlikte, Aydın’da yaşanan olayın bir benzerinin de eş zamanlı olarak İzmir’de yaşandığı, ihaleyi kazanan müteahhitlerin, bölgede faaliyeti bulunan Batıbeton, Çimbeton, Aydın Modern Beton, Betonsa ve Lafarge Beton tarafından paylaşıldığı anlaşılmıştır.

850

Bu konuya ilişkin olarak, gerek İZSU yetkilileri ve gerekse söz konusu ihaleleri kazanan ve mağdur olan müteahhitlerin aşağıdaki ifadeleri söz konusu paylaşımı ortaya koymaktadır.

- Deniz Gürel / İZSU Yatırımlar Dairesi Başkanı:

“..2001 ve 2002’de İzmir’de yoğun yatırım yapılan bir dönemdi. Yaklaşık 56 proje gerçekleştirildi. Yatırımlar yoğunlaşınca hazır beton fiyatları da arttı.

860

Hazır beton fiyatı yaklaşık 52-53 milyona kadardı. Bu dönemde Ankara ve İstanbul’da BS 20 yaklaşık 35-38 milyon TL civarındaydı. Müteahhitlerin aldığı hazır beton tekliflerinde 2002 yılında fiyatlar % 100 civarında bir artış gösterdi. Yapılan projelerin ekonomikliğini sağlamak açısından, proje revizyonu yaparak alternatif metodlar kullanmak zorunda kalındı. Ancak bazı projelerde hazır betonun alternatifi yoktur.

870

İzmir’de toplam 159 km. uzunluğunda 92 tane dere vardır ve dere ıslahı için 2002 yılında bu dereler için ihaleye çıkıldı. Projeler eşzamanlı olarak başladı. Derelerin ıslahı için gerekli olan 3 tip duvar, dere zemini ve derelere akan kanalizasyonların borulara toplanması ve derelere dökülmesinin engellenmesi için yoğun şekilde betona ihtiyacımız vardı. Dere ıslahı ihaleleri yapılıp projeler başlayınca, 2002 Ocak ayından 2003 yılının Şubat ve Mart döneminde, betoncular ile problemler devam etti. Çok büyük inşaatlarımızda beton santralleri kurulur ancak, dere ıslahı projelerinde güzergahların değişken olması ve santral kurulacak alan bulunmadığından bu projelerde hazır beton santrali genellikle kurulamaz.

880

İzmir’in 9 ilçesinde bulunan 92 dere için proje yapan her bir müteahhit, farklı beton firmalarının müşterisi haline gelmiş. Betoncular arasında paylaşılan müteahhitlerimiz, başka bir firmadan beton tedarik edemez duruma geldiler ve bize bu konuda yoğun şikayetler gelmeye başladı. Örneğin Güzelbahçe’de inşaat yapan müteahhitlerimiz Batıçim’in beton verdiği müşterilerdi. Bu müteahhitlerin yoğunluk veya yüksek beton fiyatı sebebiyle başka bir

betoncuya örneğin Çimbeton'a dönmesi ve onlardan beton alması söz konusu olmadı ve aldıkları cevap "...size şu firma beton verecek biz veremeyiz..." oldu.

890 Bu sebeplerle bize gelen yoğun şikayetlerin artması üzerine 2002 Kasım ayında beton firmalarının temsilcileri ile toplantı yaparak, kendilerini yüksek fiyatlar ve müteahhit paylaşımı konusunda uyarıp fiyatlarını makul seviyelere indirmeleri hususunda uyardık. Fiyatların böyle devam etmesi durumunda ihale şartnamelerini değiştirerek müteahhitlerimizin şantiyelerinde beton üretimi yapabilmelerinin önünü açacağımızı belirterek kendilerine 1 aylık bir süre verdik. Bu toplantı sonunda bir ay içerisinde gerekli çalışmaları yaparak bize döneceklerini belirttiler ama bir daha bize dönmediler.

Sadece Lafarge böyle bir oluşumun içinde olmak istemediğini belirtti, ancak onlardan yana da müspet bir gelişme olmadı.

900 Bu sebeplerle şartnamelerimizi yeniledik ve müteahhitlerimize şantiyelerde hazır beton üretme imkanı tanıdık..."

"...2002'de İzmir'de yoğun iş yaptığımız ve İZSU dere ıslah ihalelerini gerçekleştirdiğimiz dönemdi.

910 Bu dere ıslah ihalelerine girmeden önce tüm müteahhitler beton firmalarından fiyat aldı ve tekliflerini ona göre yaptılar. Ancak ihaleler sonuçlandıktan sonra gördük ki beton firmaları ihale öncesinde verdikleri fiyatları 20-25 gün içerisinde üst üste üç zam yaparak ve genel itibarıyla 2002 Mayıs-Haziran döneminde fiyatları yaklaşık % 100 oranında arttırdılar. Bu sebeple birçok firma battı veya işlerini zararla bitirebildiler. Bizim de İZSU dere ıslahı projesi için ... m³ hazır betona ihtiyacımız vardı. Ardarda zam yapılıncaya çok zarar gördük.

2002 yılının ikinci yarısında yapılan % 100 oranındaki zammın gerekçelerini anlayamıyoruz. Çünkü o dönem hammadde ve akaryakıt fiyatlarında gözle görülür bir önemli artış olmadı ama buna rağmen betona fahiş zamlar yapıldı.

920 Hazır beton üreticileri büyük inşaat ihalelerini takip edip, kimin kazandığını biliyorlar. Daha sonra bölgeleri, dolayısıyla da müşterileri paylaştıktan sonra zam yapıyorlar.

Hazır beton firmaları İzmir ilini bölge bölge ve bu bölgeler içindeki müşterileri kendi aralarında paylaşmışlar. Bizim de dere ıslah projelerimizde faaliyet gösterdiğimiz bölgeler Çimbeton'un payına düşen yerlerdi ve biz diğer beton firmalarına müracaat ettiğimizde çok yüksek fiyatlarla karşılaştık.

Modern Beton İzmir'e girdiğinde fiyatları düşüktü. Sonraları onlar da fiyatları yükselttiler..."

930 "...1985 yılından beri inşaat işleri ile uğraşıyoruz.

2002 yılında İZSU dere ıslahı projelerinde çalışmalarımız oldu. ...

Bu projelerimizden ... için betonu Çimbeton'dan (toplamin ...), kalanını da Ak Ege'den; ... inşaatı için ise ... 2002-... 2003 döneminde Çimbeton'dan, daha sonra ise Ak Ege'den beton aldık.

Hazır beton üreticilerinin 2-3 yıl önce anlaşıp bölgeleri paylaştıklarını duyuyorduk, zaten Sanayi Odası da bu konuyla ilgili girişimlerde bulunmuştu....”

940

“...Yaklaşık 25 yıldır inşaat işi ile uğraşıyorum.

Hazır betoncular aralarında anlaşmış ki fiyatları Ankara ve İstanbul'a göre bu kadar yüksek kalıyor. Özellikle hammadde kaynaklarına yakınlık dikkate alındığında en ucuz beton İzmir'de olması gerekirken en yüksek fiyatla beton burada satılıyor.

2002 yılında İZSU dere ıslah ihaleleri için Çimbeton'dan beton aldım...”

950

“ ...2002'de İzmir'de yoğun iş yaptığımız ve İZSU'nun ... dere ıslahı çalışmalarını yaptık.

Bu dönemde bizim yaklaşık ...m³ beton dökmemiz gerekiyordu.

Bu dere ıslah ihalelerine girmeden önce tüm müteahhitler beton firmalarından fiyat aldı ve tekliflerini ona göre yaptılar. Ancak ihaleler sonuçlandıktan sonra gördük ki beton firmaları ihale öncesinde verdikleri fiyatları % 100 oranında arttırdılar.

960

Çimento fabrikaları aralarında anlaşmışlar, müşterileri paylaşmışlar. Bağımsız hazır betonculara da hammaddeleri olan çimentolarını vermeyecekleri tehdidiyle aralarına katmışlar. Biz kazandığımız ihaleler itibarıyla Batıçim'in müşteri portföyü içine düşmüştük ve ihale sonuçlandıktan sonra kendilerine beton için gittiğimizde bize ihale öncesi verdikleri fiyattan çok yüksek fiyat verdiler. Bizde bu durumda Sarnıçta faaliyetlerini sürdüren Modern Beton'a gittik ve teklif istedik. Bunun üzerine fiyat teklifi vermediler ve “...siz Batıçim'den beton alacaksınız biz veremeyiz...” dediler ve Modern Beton'dan beton alamadık ve Batıçim'den yüksek fiyatla beton almak zorunda bırakıldık...”

970

“2002'de İzmir'de yoğun iş yaptığımız ve ... ıslahı çalışmalarını yaptık.

Bu dere ıslah ihalelerine girmeden önce beton firmalarından fiyat aldık. İhaleler sonuçlandıktan sonra beton firmaları, ihale öncesinde verdikleri fiyatları 4-5 ay içinde yaklaşık iki katına çıkardılar.

980

İZSU'nun ihaleleri döneminde, çimento fabrikaları aralarında anlaşmışlar, müşterileri paylaşmışlar. Bayilerinden, kimse başkasının müşterisine mal vermesin diye anlaşmalarını duyduk. O dönemde fiyatlara da ortaklaşa zam yaptılar. Bağımsız hazır betoncuları da aralarına katmışlar. Lafarge, hazır beton üretmek için çimentosunu Batı veya Çimentaş'tan; Ege Beton da Çimentaş'tan almaktaydı. Onlar da bu anlaşmaya dahil oldular. İzmir'deki

çimento ve hazır beton üreticilerinin, o dönemde başlayan anlaşmaları hala devam etmektedir.

990 *Biz kazandığımız ihaleler itibarıyla Batıçim'in müşteri portföyü içine düşmüştük. Daha önceden hazır beton aldığımız Lafarge fiyatları artınca Batıçim'e gidip görüştüm, onlardan hazır beton almaya başladık. Daha önceden beton satmak için peşimizde koşan betoncular ya telefonlarımıza çıkmadı ya da fiyat vermedi ya da açıkça "biz veremeyiz" dediler.*

Batıçim'e gittiğimde, pazarlama bölümünde, yapılan ihalelerin hatta yapılacak ihaleleri, bu ihaleleri kimlerin aldığını takip ettiklerini, oradaki listeleri ve dosyaları görünce anladım..."

"...2002'de İZSU için ... inşaatlarına başladık ve bu inşaatlar yaklaşık 1.5-2 ay önce bitti.

1000 *Bu ihalelere girmeden önce hazır beton firmalarından fiyat aldık. Ancak ihaleler sonuçlandıktan sonra beton firmaları ihale öncesinde verdikleri fiyatlarında büyük ölçüde artış yaptılar.*

2002 yılının ikinci yarısında yapılan yaklaşık % 100 oranındaki zammın gerekçelerini anlayamıyoruz. Çünkü o dönem hammadde ve akaryakıt fiyatlarında önemli bir artış olmadı ama buna rağmen betona fahiş zamlar yapıldı.

1010 *Hazır beton üreticileri büyük inşaat ihalelerini takip edip, kimin kazandığını biliyorlar. Daha sonra bölgeleri, dolayısıyla da müşterileri paylaştıktan sonra zam yapıyorlar.*

1020 *Hazır beton firmaları İzmir ilini bölge bölge ve bu bölgeler içindeki müşterileri kendi aralarında paylaşmışlar. Bizim inşaatlarımızın bulunduğu bölgede Batıbeton'un müşteri portföyü içindeydik. Batıbeton bize oldukça yüksek fiyatlar verdi. Bizde bu durumda... Akçansa'ya başvurduk ve Betonsa'nın bize beton vermesini istedik. Ancak Betonsa'dan İzmir'deki inşaatlarımız için beton alamadık. Bize liste fiyatlarından beton vermeyi teklif ettiler. (50 milyona beton satılıyorsa liste fiyatı 70 milyondur. Bize 70 milyon teklif verdiler.) Yani dolaylı olarak bize beton vermediler. Çimbeton da aynı şekilde yüksek fiyat vererek bize beton satmadı. O dönemde Ak Ege'den fiyat istemeye gerek duymadık. Çünkü o da Çimentaş'ın taşeronudur ve onların istemediği ve izin vermediği yere satış yapmazlar veya diğerleri gibi yüksek teklif verirler.*

1030 *2003 yılında bize dökme çimentoda her 2 ayda bir zam yaptılar. 2004 Mart ayındaki yerel seçimler sonrası nasıl bir durum olacağını bilmedikleri için önceden zam yaptılar ve 70-72 milyona aldığımız çimento yaklaşık 87 milyon TL'ye yükseldi. Çimentoya yapacakları zam konusunda, İzmir'deki çimento fabrikaları anlaşılıp, çok yakın tarihlerde (en fazla 3-4 gün arayla) aynı miktarlarda zam yapıyorlar. Bu durum yıllardır böyledir."*

"...2002'de İZSU için ... projelerini gerçekleştirdik. Bu projeler için hazır beton ihtiyacımızı Çimbeton'dan almak durumunda kaldık.

Bu ihalelere girmeden önce firmalarından fiyat aldık. Ancak ihaleler sonuçlandıktan sonra beton firmaları ihale öncesinde verdikleri fiyatlarında büyük ölçüde artış yaptılar. Biz müteahhitler olarak verdiğimiz beton fiyatlarında sadece aylık TEFE'ye göre artış yapabiliyorduk. Ama onlar bunu bilmesine rağmen yaptıkları zam % 100'e yaklaştı ve müteahhitler bu sebeple çok büyük zarar ettiler.

1040

Hazır beton üreticileri büyük inşaat ihalelerini takip edip, kimin kazandığını biliyorlar. Daha sonra bölgeleri, dolayısıyla da müşterileri paylaştıktan sonra zam yapıyorlar.

Hazır beton firmaları İzmir ilini bölge bölge ve bu bölgeler içindeki müşterileri kendi aralarında paylaşmışlar. Bizim inşaatlarımızın bulunduğu bölgede, 2002 yılından beri Çimbeton'un müşteri portföyü içindeyiz. Çimbeton bize oldukça yüksek fiyatlar verdi. Bizde bu durumda daha uygun fiyatlar alabilmek için Modern Beton'a, Betonsa'ya, Lafarge'a ve Batıbeton'a başvurduk ama ya bize fiyat vermediler ya da ekonomik olarak gerçekçi olamayacak yüksek fiyatlar verdiler ve biz Çimbeton'dan almak zorunda bırakıldık.

1050

Modern Beton piyasaya ilk girdiğinde düşük fiyatları vardı. Pazara girişlerini engellemek için o dönemde İzmir'li hazır betoncular fiyatları neredeyse yarı yarıya düşürdüler. Bir süre rekabet ettiler ancak daha sonra onu da aralarına aldılar ve Modern Beton'un fiyatları da diğerlerinin fiyatlarına ulaştı.

... bu durumu şikayet ettik. Betoncuların yetkilileri ile toplantı yaptık ancak bir sonuç alamadık.

1060

Batıçim ve Çimentaş arasında,... eskiden kotalara göre bir anlaşma yapıyorlardı. Kendi aralarında karşılıklı olarak belirledikleri kotalar doldukça fiyatları arttırıp müşterileri diğer firmalara paslıyorlardı. Ama bu son dönemde yaptıkları anlaşma hangi şartlar altında ve hangi koşullarla o konuyu bilmiyoruz.

İzmir'de işçilik, kum ve diğer hammadde diğer illere göre ucuz olmasına rağmen İzmir'de Türkiye'nin en pahalı beton fiyatlarından birisi var.

1070

Çimento ve hazır beton fiyatlarını önceden aynı gün artırırlardı, bir süredir birkaç gün arayla zam yapmaya başladılar. Fiyat artışlarını ortaklaşa yapıyorlar..."

Yukarıdaki ifadelerden de görüleceği üzere, 2002 yılının ağırlıklı olarak Mayıs ayında olmak üzere, İzmir'de İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan inşaat ihalelerinde kazanan müteahhitlerin; Batıçim (Batıbeton), Çimbeton, Akçansa (Betonsa), Lafarge Beton ve Aydın Modern Beton tarafından paylaşıldığı anlaşılmaktadır.

1080

I.2.3.2.2. Savunma ve Değerlendirmeler

Bazı savunmalarda, söz konusu iddianın sadece şahit ifadelerine dayandırıldığı, şahit ifadelerinin kanıt olarak kullanılamayacağı ileri sürülmektedir.

1090 Öncelikle ifade edilmelidir ki, 4054 sayılı Kanun'da ispat araçları bakımından herhangi bir sınırlama getirilmemekte, bilakis Kanun'un sözlü savunma toplantısına ilişkin 47. maddesinde tarafların her türlü ispat vasıtasından yararlanabileceği belirtilmekte, rekabetin sınırlanmasının özel hukuk alanındaki sonuçlarına ilişkin bölümde yer alan ispat standardına ilişkin 59. maddede ise, rekabeti kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve eylemlerin her türlü delille ispatlanabileceği düzenlemesi yer almaktadır. Zaten rekabet hukukunun niteliği gereği, bir anlaşmanın varlığının ispatlanabilmesi için formal, yazılı metinlerin aranması beklenemez.

1100 Söz konusu anlaşmanın varlığına yönelik olarak, Belediye yetkilileri de dahil olmak üzere birbirini destekler nitelikte ve çok sayıda beyan ve tutanak mevcuttur. Yine, bu dönemde gerçekleştirilen uyumlu ve yüksek oranlı fiyat artışları da tutanaklardaki beyanları doğrulamaktadır.

I.2.3.3. 2002 Yılı Fiyat Tespitine Yönelik Uyumlu Eylem

I.2.3.3.1. Paralel ve Maliyetlerden Bağımsız Fiyat Artışları

1110 Soruşturma kapsamında bulunan teşebbüsler tarafından dönemler itibarıyla belli ürün ve coğrafi pazarlar bağlamında uygulanan fiyatlara bakıldığında, maliyet ya da talep artışı gibi rasyonel nedenlerle açıklanamayacak biçimde çok yüksek oranlı ve eş zamanlı fiyat artışlarının yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, aynı dönemde Ankara ili hazır beton pazarında meydana gelen fiyat artışları ile Ege Bölgesi fiyatları da karşılaştırılmıştır.

2002 Nisan – Ekim döneminde Ege Bölgesi çapında, çok yüksek oranlı ve birlikte fiyat artışlarına ilişkin teşebbüsler arasında anlaşma yapıldığını gösteren net bir belge bulunamamış olmakla birlikte, söz konusu döneme ait ilgili teşebbüslerin fiyat hareketleri bu dönemde fiyat artışlarına yönelik uyumlu eylem bulunduğu karine teşkil etmekte ve bu durum çeşitli belgelerle de desteklenmektedir.

Denizli Pazarı

1120 Denizli Çimento'da bulunan bir belgede, "Öneriler" başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

"...4. Hazır beton satışı, ortamın uyumlu olduğu zamanlarda müşteri ilişkileri ile yürütülebilir. Birebir ilişkiler ve oda, dernek vs. sivil örgütler ile yapılacak görüşmeler sonucunda düzgün bir satış politikası yürütülebilir. Bölgede faaliyet gösteren hazır beton üreticileri ile yapılacak ikili ve toplu görüşmeler ile bir konsensus sağlanabilir. Ortam uyumsuz olduğunda ise, satış politikası daha çok fiyata yönelir ve işler daha zor hale gelir..."

1130

Ak Beton Genel Müdürü'nün 2002 yılı ajandasının 21 Mayıs tarihli sayfasında şu ifadeler yer almaktadır:

“Saat 14’de Yılmaz Beton merkez binasında betoncular toplantısı yapılacaktır”

Ak Beton Genel Müdürü'nün 2002 yılı ajandasının 5 Haziran tarihli sayfasında şu ifadeler yer almaktadır:

“Saat 16’da Yılmaz Otomotivde betoncular toplantısı yapılacaktır”

1140

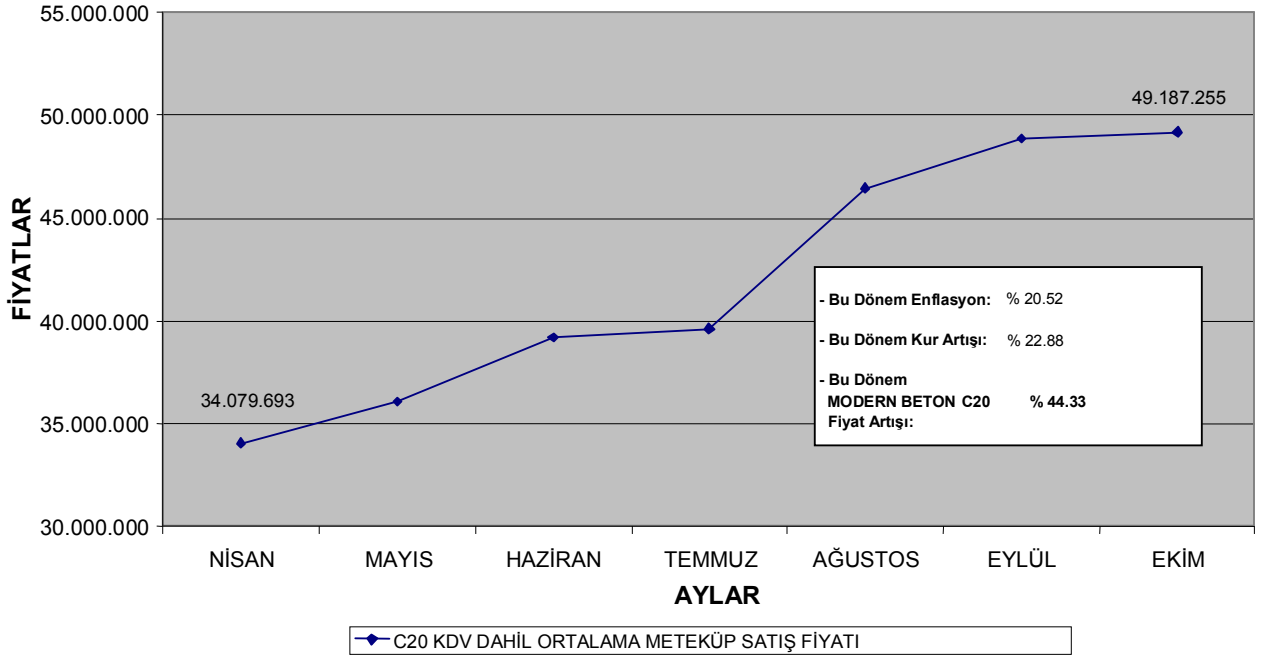
Ak Beton Genel Müdürü'nün 2002 yılı ajandasının 12 Temmuz tarihli sayfasında şu ifadeler yer almaktadır:

“Denizli Çimento’da saat 10’da betoncular toplantısı yapılacaktır”

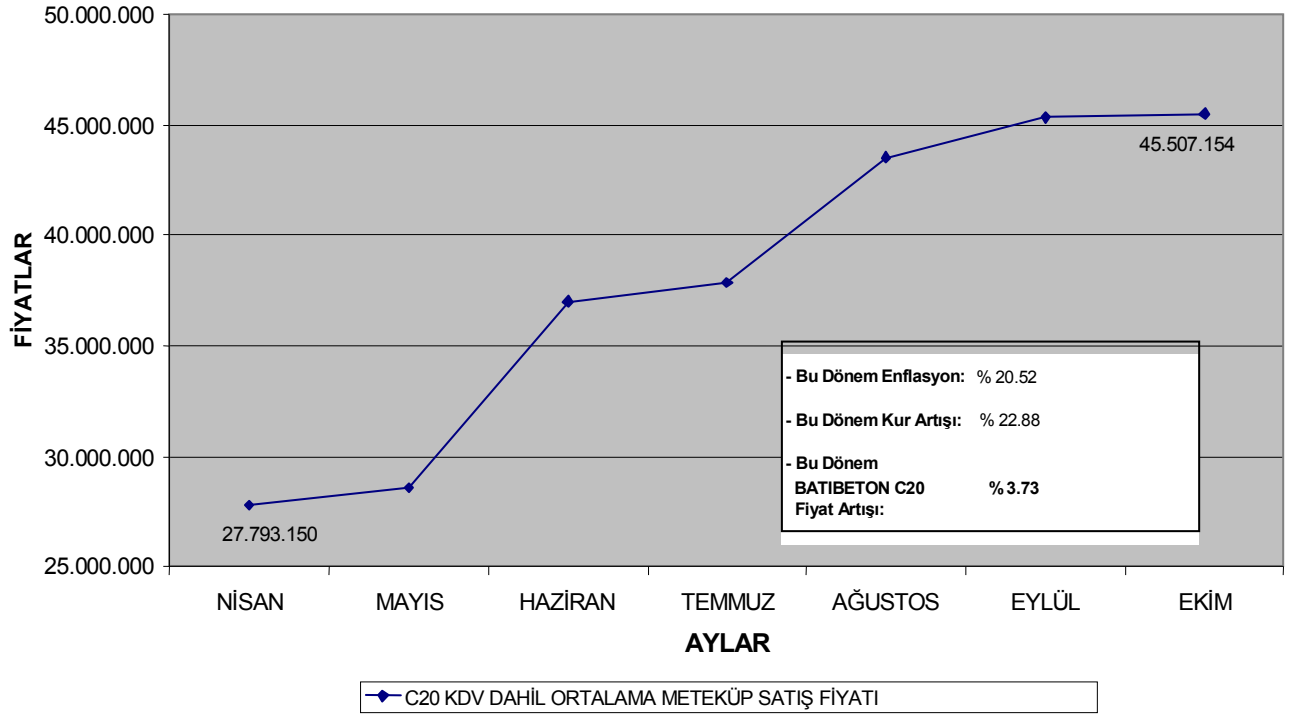
Bu bağlamda, Denizli’de faaliyet gösteren Modern Beton, Batibeton, Ak Beton, Akça Beton ve Yılmaz Beton’a ilişkin, en çok kullanılan hazır beton cinsi olan C20 ürününün, 2002 Nisan-Ekim dönemi aylık ortalama m³ fiyat grafiklerine aşağıda yer verilmiştir:

1150

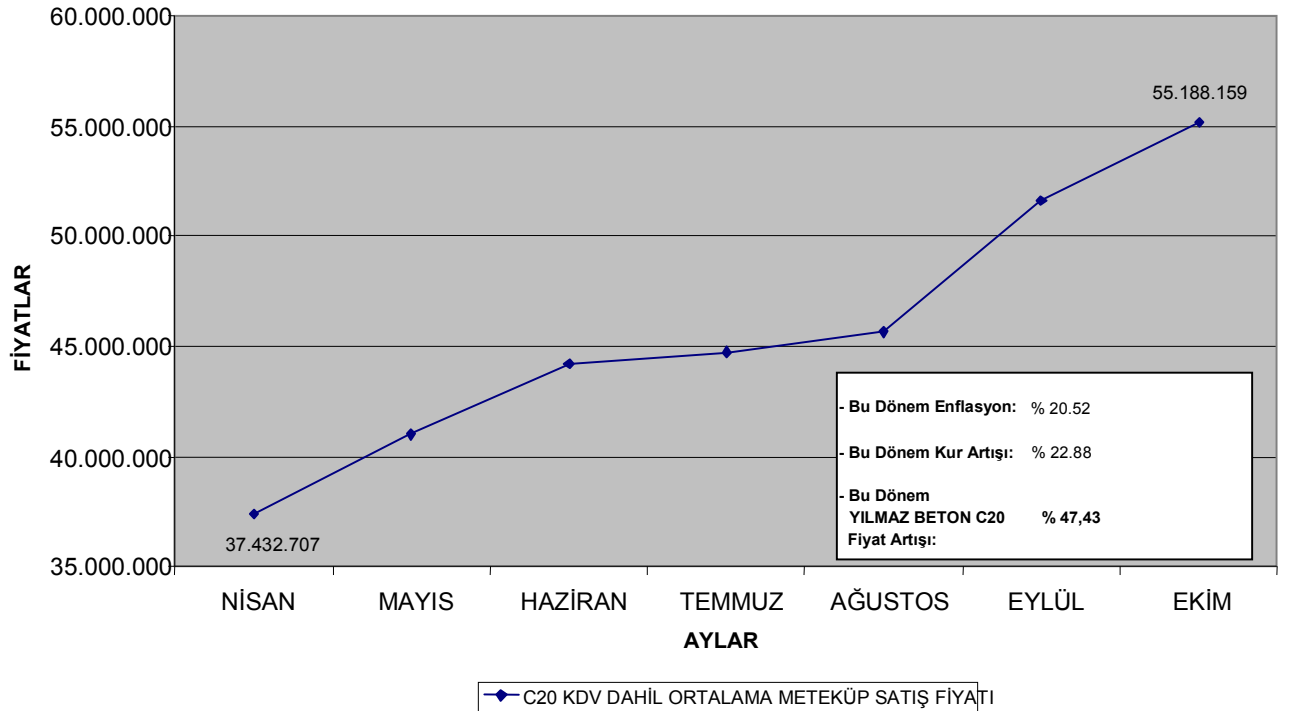
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ DENİZLİ İLİ MODERN BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METEKÜP SATIŞ FİYATLARI

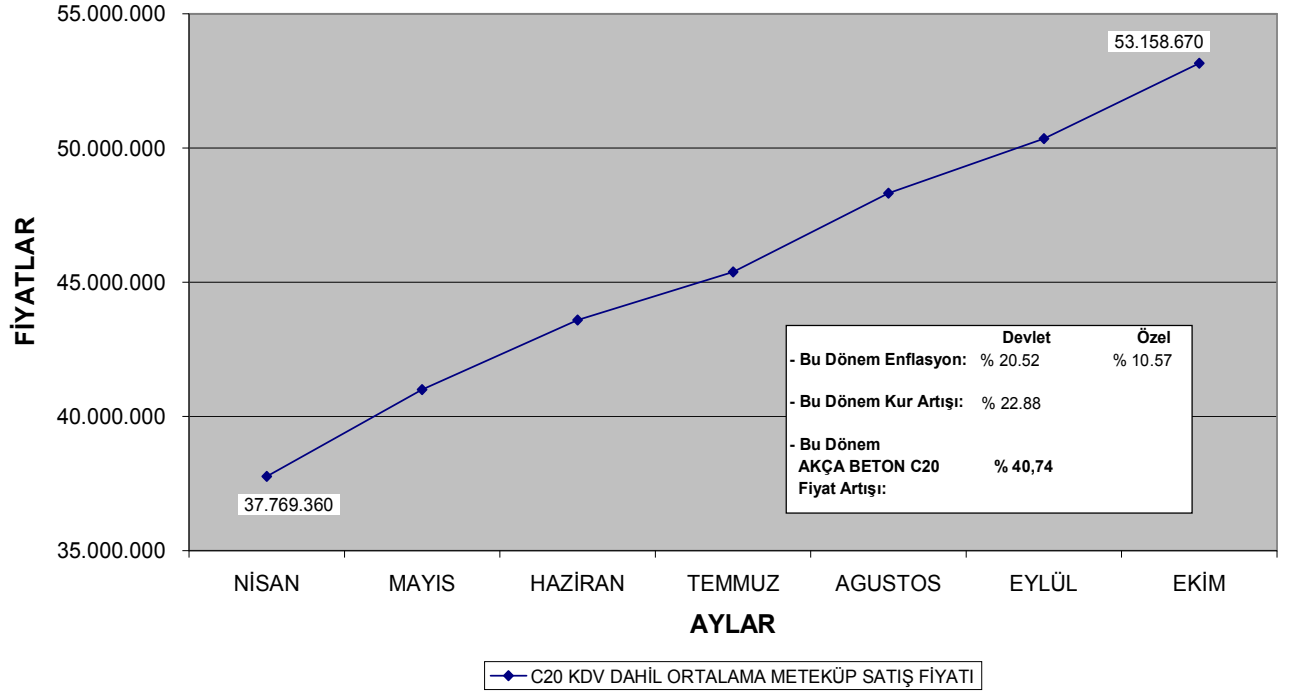
**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ DENİZLİ İLİ BATİBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

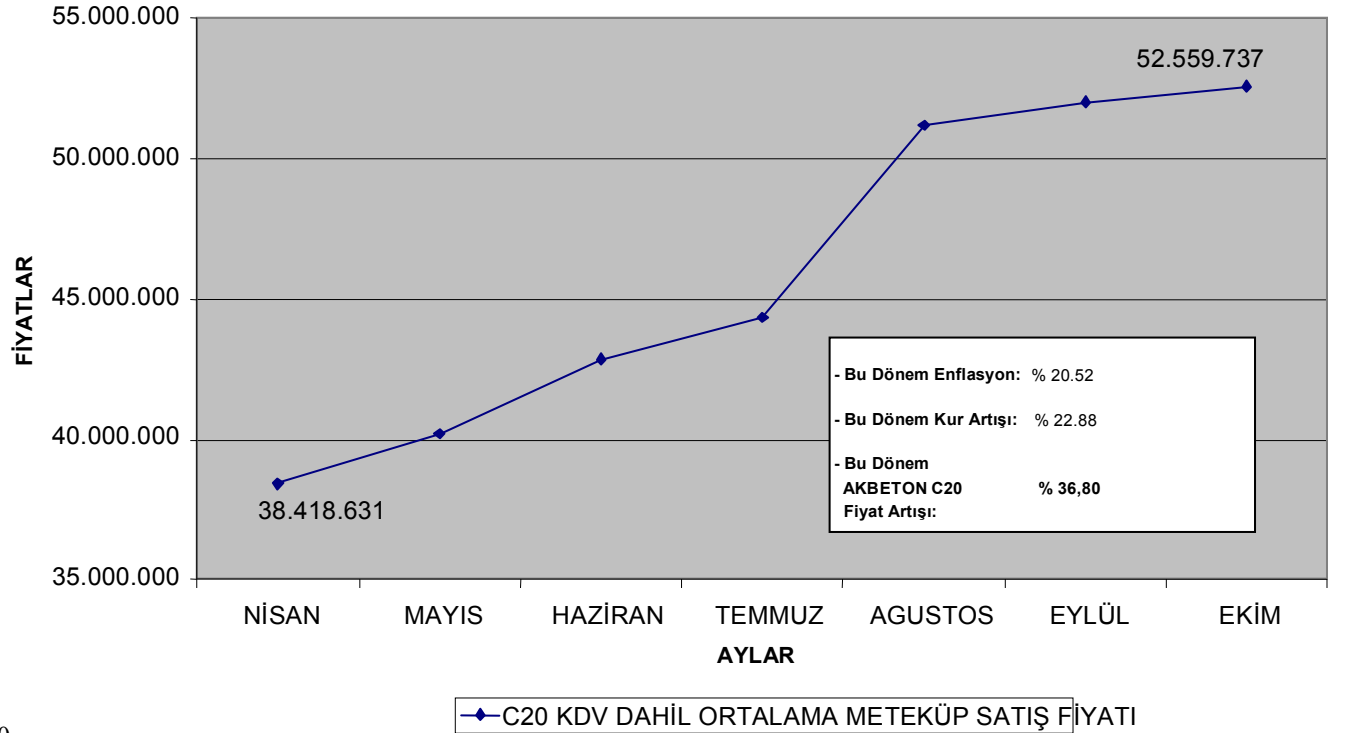
**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ DENİZLİ İLİ YILMAZ BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ DENİZLİ İLİ AKÇA BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ DENİZLİ İLİ AK BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

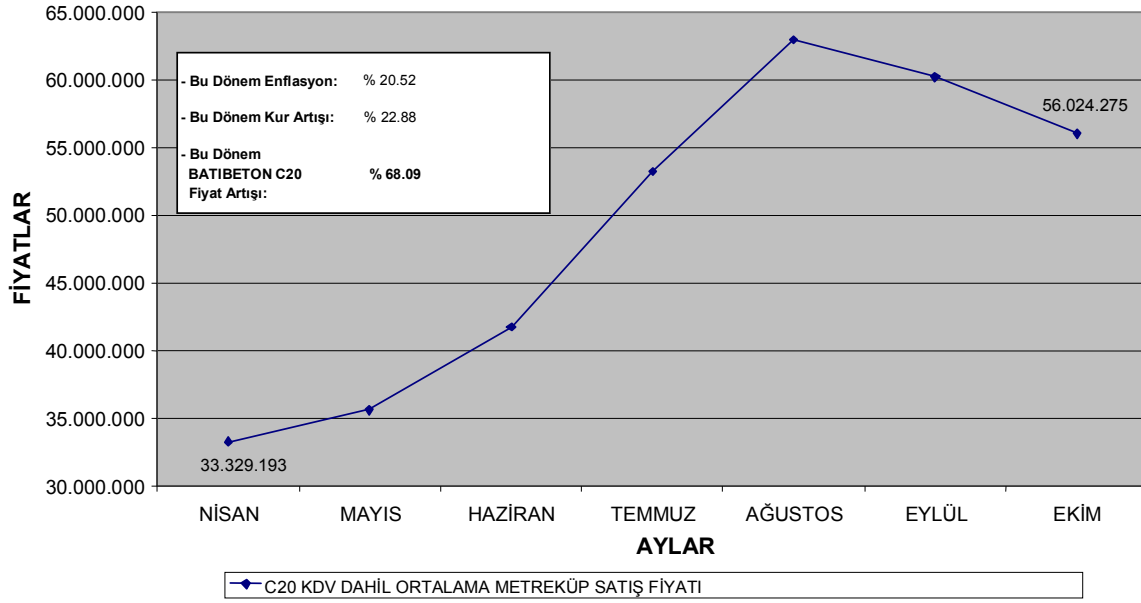

Aydın Pazarı

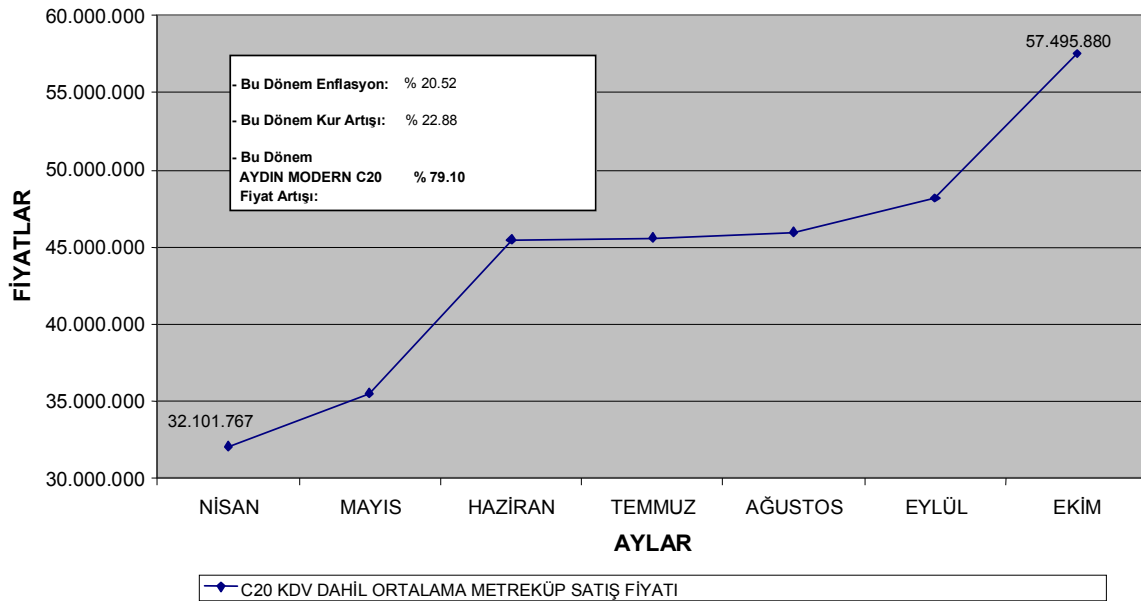
Aydın'da, Aydın Valiliği'nin 19 adet okul ihalesini takiben söz konusu dönemde Batıbeton, Çımbeton ve Aydın Modern Beton arasında yapılan müşteri paylaşımıyla birlikte fiyatlarda rasyonel gerekçelerle açıklanması mümkün olmayan artırımlar gerçekleştirilmiştir. Teşebbüslerin en çok kullanılan hazır beton cinsi olan C20 ürününün, 2002 Nisan-Ekim dönemi aylık ortalama m³ fiyat grafiklerine aşağıda yer verilmiştir:

1170

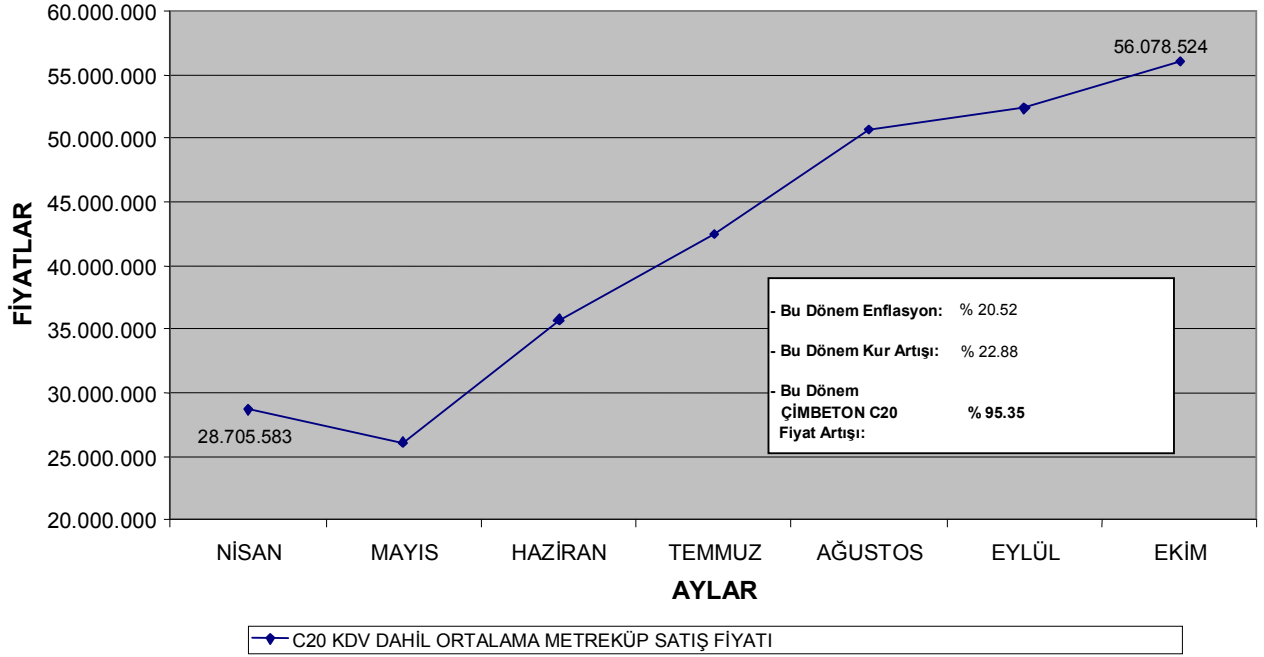
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ AYDIN İLİ BATİBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ AYDIN İLİ AYDIN MODERN BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ AYDIN İLİ ÇİMBETON C20 KDV DAHİL
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

1180 Aydın pazarına ilişkin olarak yukarıda yer verilen grafikler, şirketlerin faturalarından ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesapladıkları aylık fiyat verileriyle oluşturulmuştur. Bu da gerçekte yaşanmış olan daha da yüksek oranlı bazı artışları törpülemektedir. Aşağıda verilen fatura örnekleri, söz konusu anormal fiyat artışlarının boyutlarının esasen yukarıda, "ortalama" olarak gösterilenden çok daha büyük olduğunu göstermektedir.

- Batıçim'in ... hazır beton bayisi tarafından ... C 20 tipi hazır beton için kesilen2002 tarihli fatura 35,400,000 TL/m³ (KDV ve pompa dahil 60 gün vadeli) iken, ... yaklaşık 45 gün sonra aynı cins beton için ödediği bedel 59,590,000 TL/m³ olmuştur. Bir başka ifadeyle, 45 günlük fiyat artışı % 68'den fazladır.
- 1190 - Aydın Modern Beton tarafından, ... bayisi olan ... C 20 tipi beton için kesilen 30.5.2002 tarihli faturada birim fiyat 28,000,000 TL/m³ (KDV ve pompa dahil, 60 gün vade) iken 30.6.2002'de fiyat 49,560,000 TL/m³'e yükseltilmiştir. Yani iki ay içerisinde Aydın Modern Beton'un yaptığı fiyat artışı % 82.6 seviyesinde olmuştur.

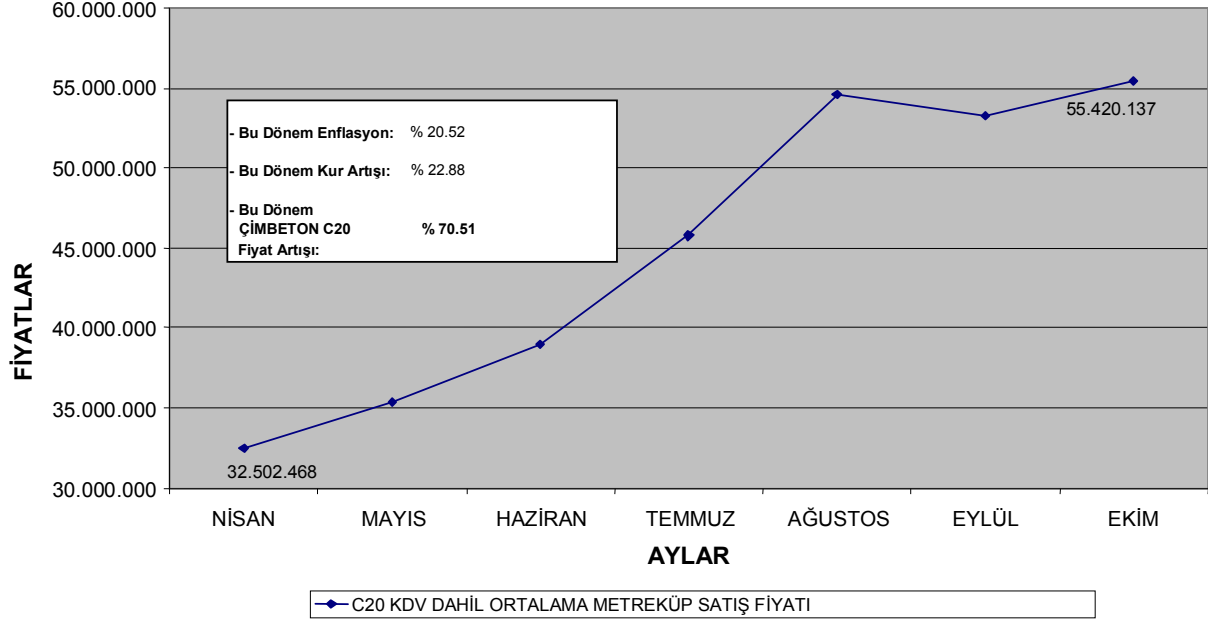
1200 Ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan fiyatlar, teşebbüslere ait fiyatların genel trendini göstermekte ancak, yukarıda yer verilen fatura örneklerinden de anlaşılacağı gibi, çok aşırı fiyat hareketlerini törpülemektedir.

İzmir Pazarı

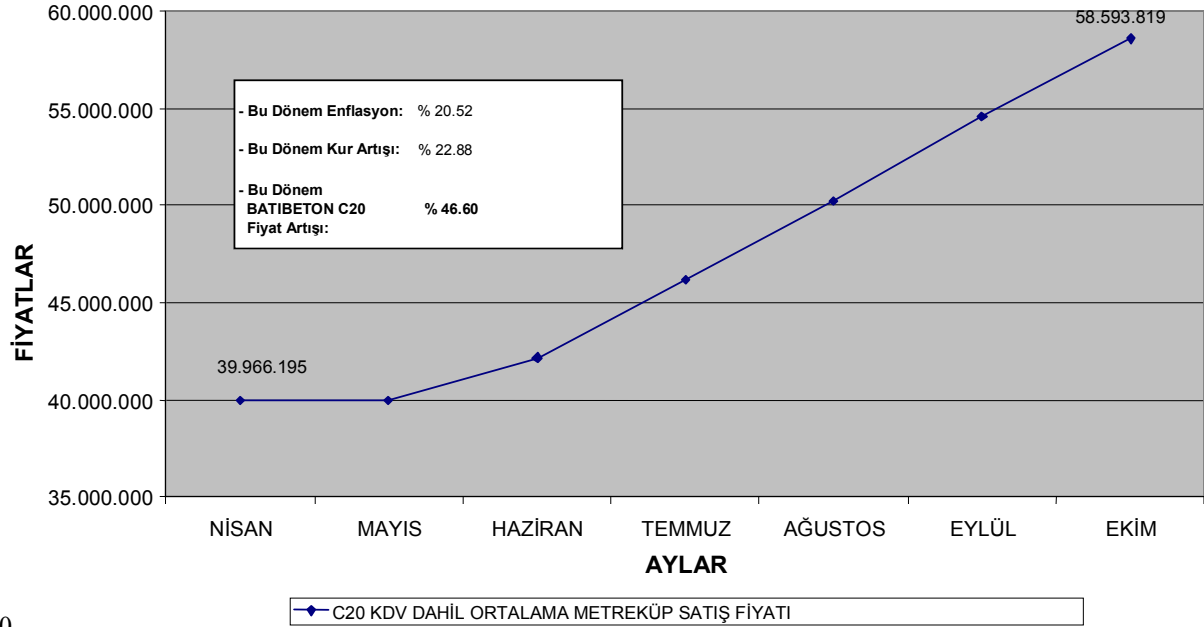
İzmir bölgesi için de, İZSU ihalesi sonrası hazır beton fiyatları maliyetlerden bağımsız bir şekilde eş zamanlı olarak çok yüksek oranda arttırılmıştır.

Teşebbüslerin en çok kullanılan hazır beton cinsi olan C20 ürününün, 2002 Nisan-Ekim dönemi aylık ortalama m³ fiyat grafiklerine aşağıda yer verilmiştir:

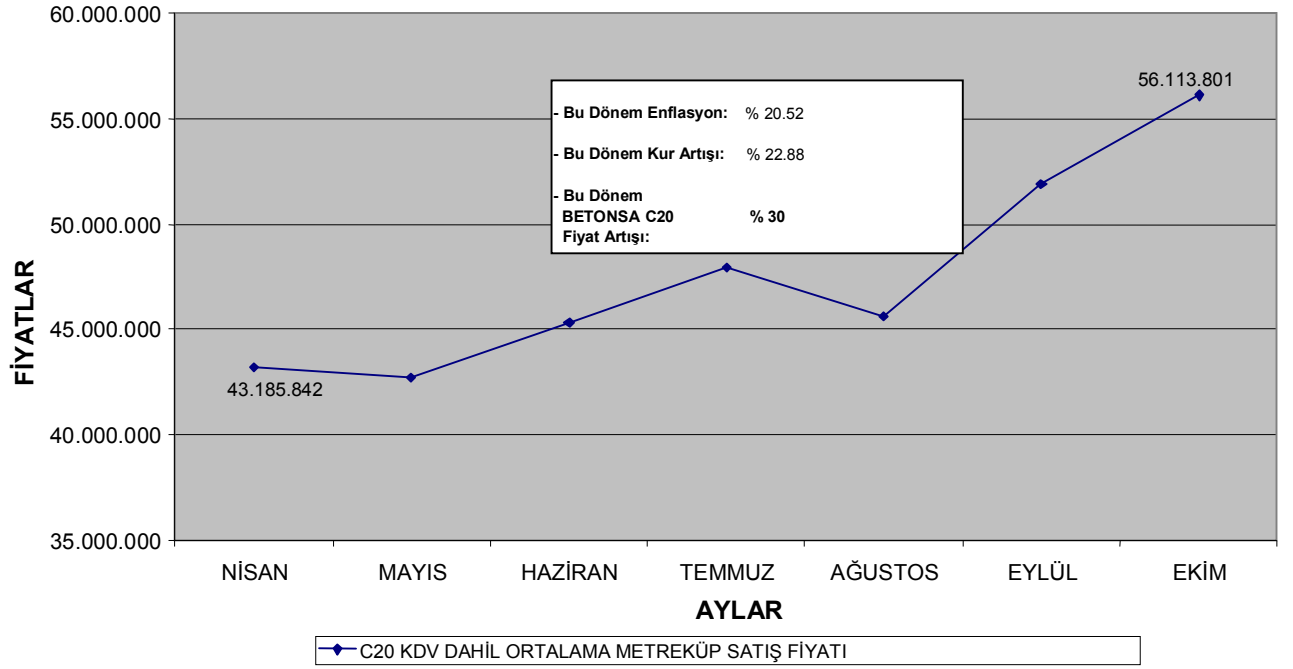
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ İZMİR İLİ ÇİMBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

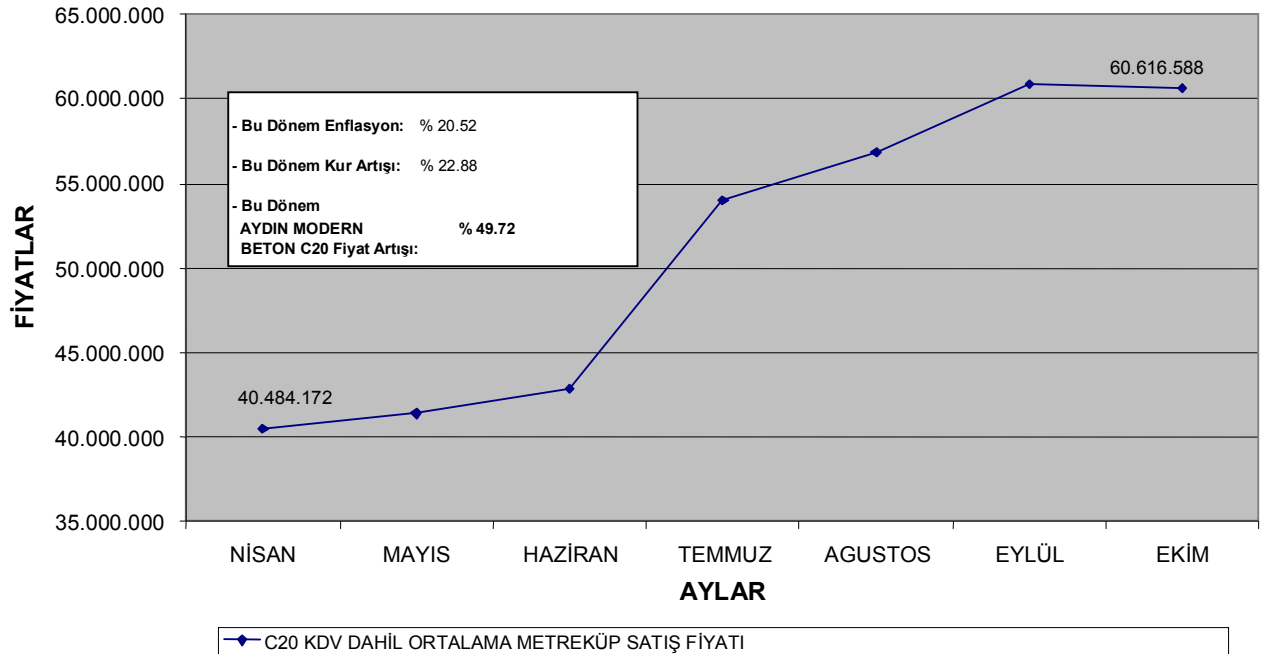
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ İZMİR İLİ BATİBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ İZMİR İLİ BETONSA C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

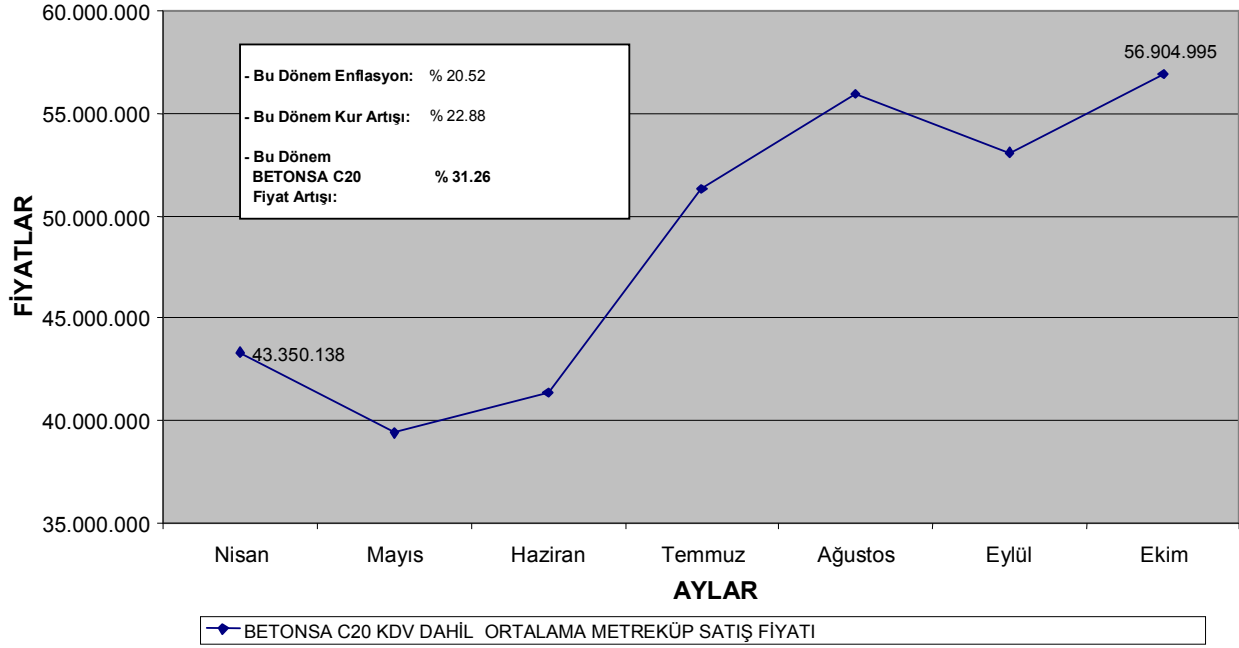
**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ İZMİR İLİ AYDIN MODERN BETON C20 KDV DAHİL
ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

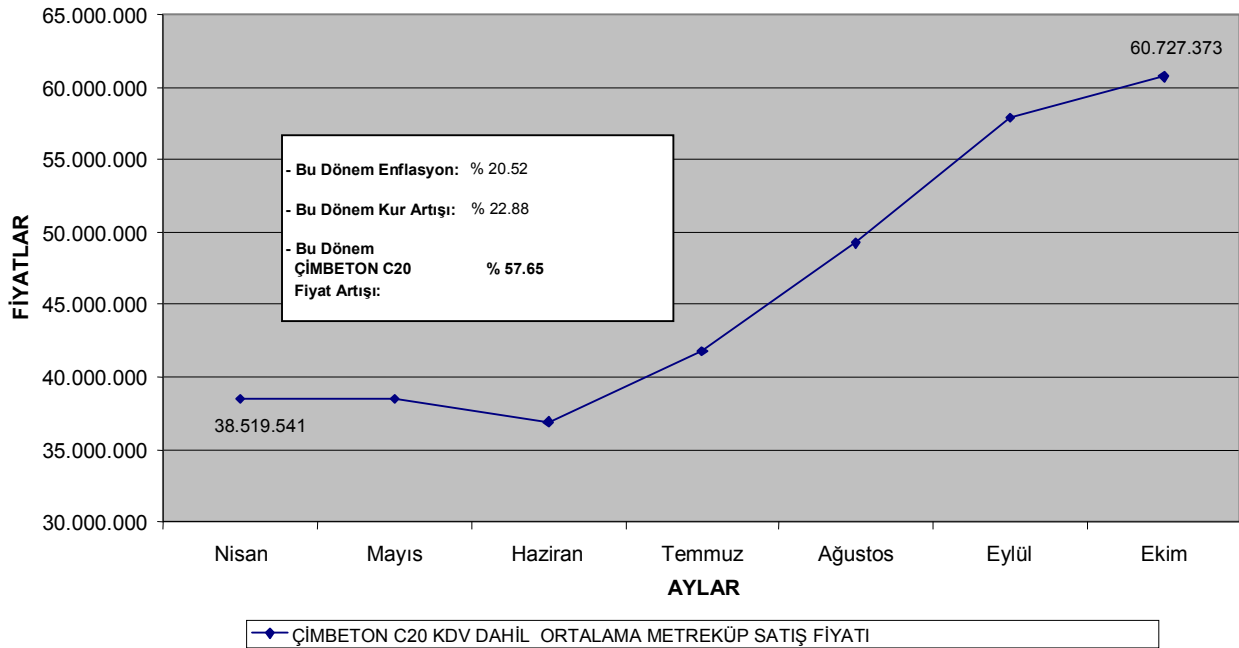
Burhaniye Pazarı

Teşebbüslerin en çok kullanılan hazır beton cinsi olan C20 ürününün, 2002 Nisan-Ekim dönemi aylık ortalama m³ fiyat grafiklerine aşağıda yer verilmiştir:

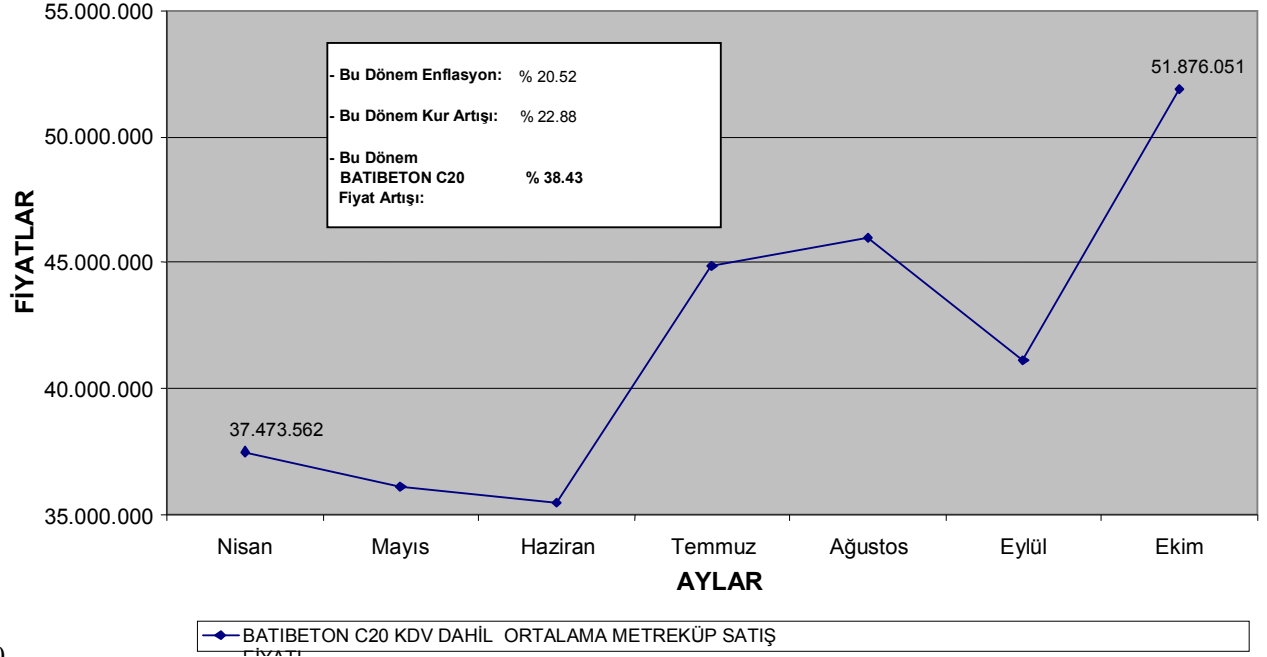
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ BURHANIYE BETONSA C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ BURHANIYE ÇİMBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ BURHANIYE BATİBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

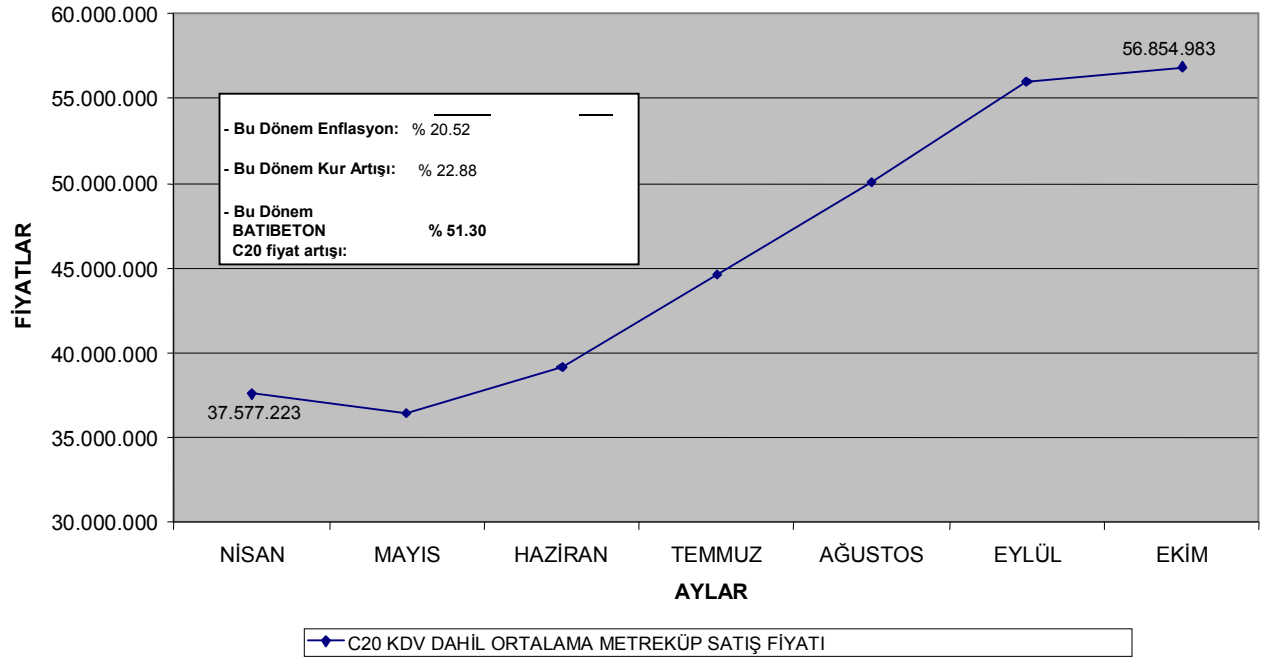

1230

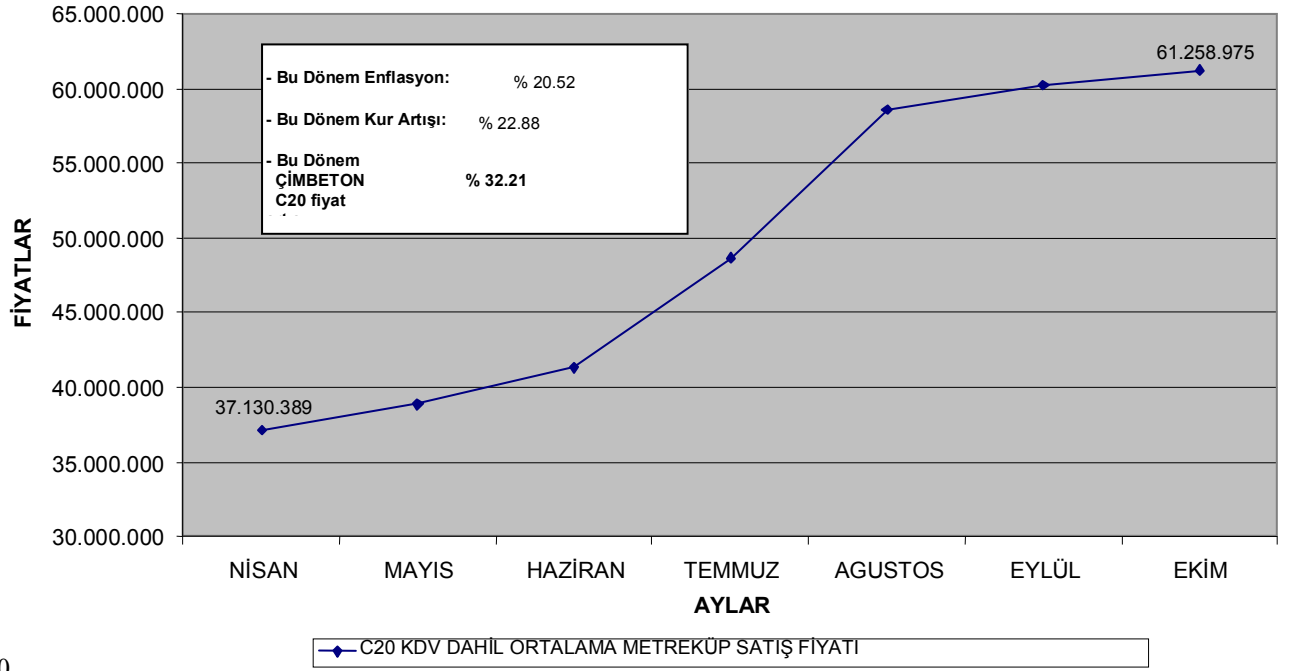
Manisa Pazarı

Teşebbüslerin en çok kullanılan hazır beton cinsi olan C20 ürününün, 2002 Nisan-Ekim dönemi aylık ortalama m³ fiyat grafiklerine aşağıda yer verilmiştir:

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ MANİSA İLİ BATİBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

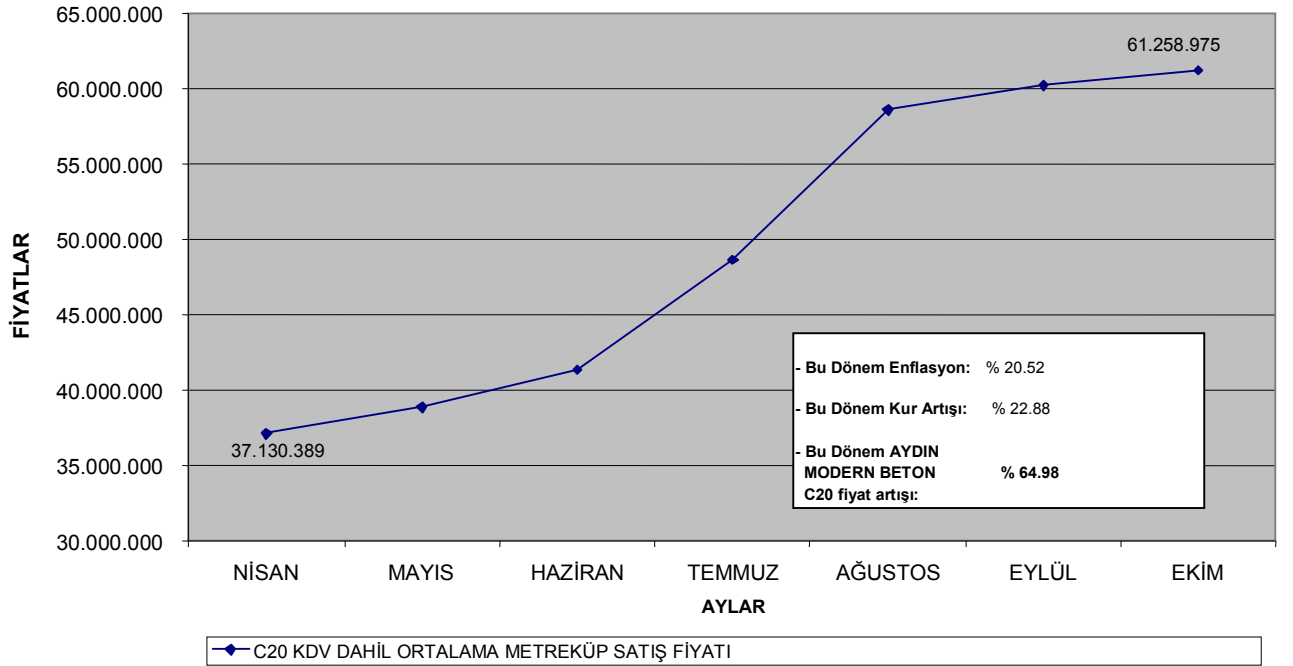

**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ MANİSA İLİ ÇİMBETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA
METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

1240

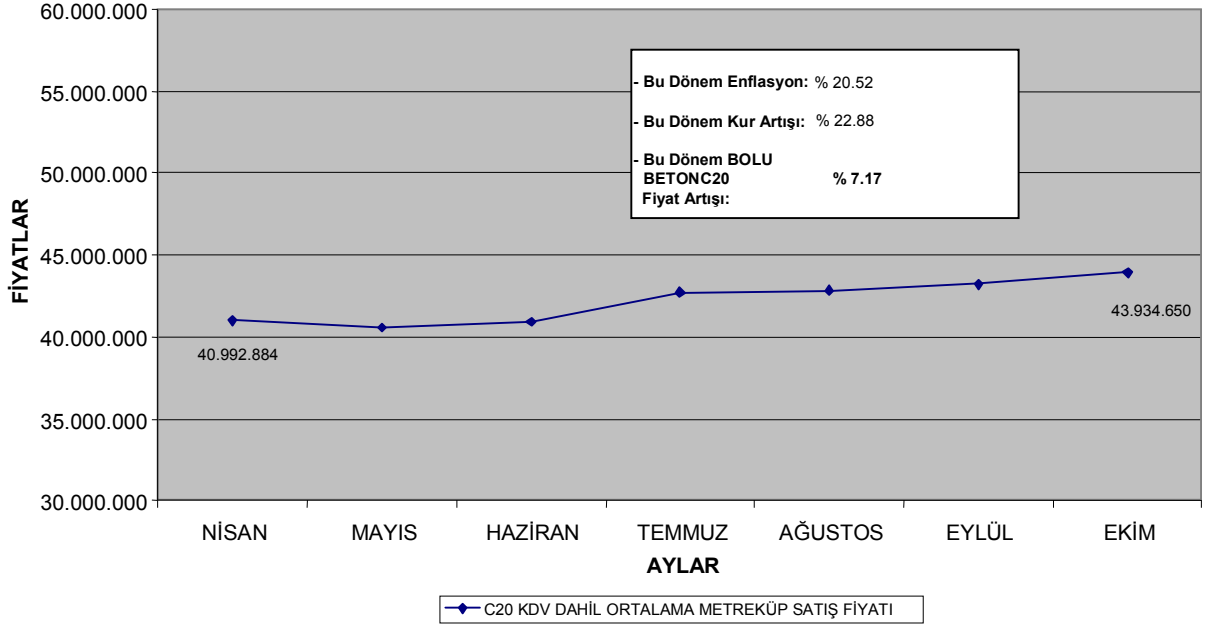
**2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ MANİSA İLİ AYDIN MODERN BETON C20 KDV DAHİL
ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATLARI**

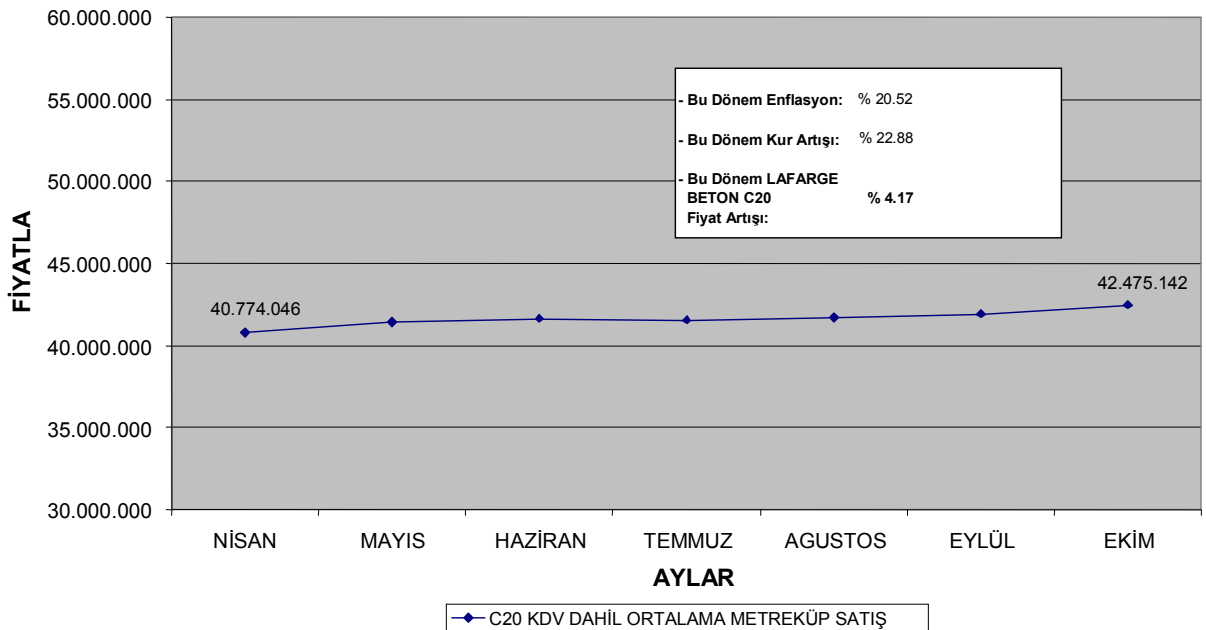
1.2.3.3.2. Fiyat Karşılaştırması

1250 Aynı dönemde meydana gelen olağan dışı fiyat artışlarının boyutları, Ankara ilinde aynı dönemde C20 sınıfı beton için gerçekleşen fiyat hareketleri incelendiğinde daha açık olarak ortaya çıkmaktadır.

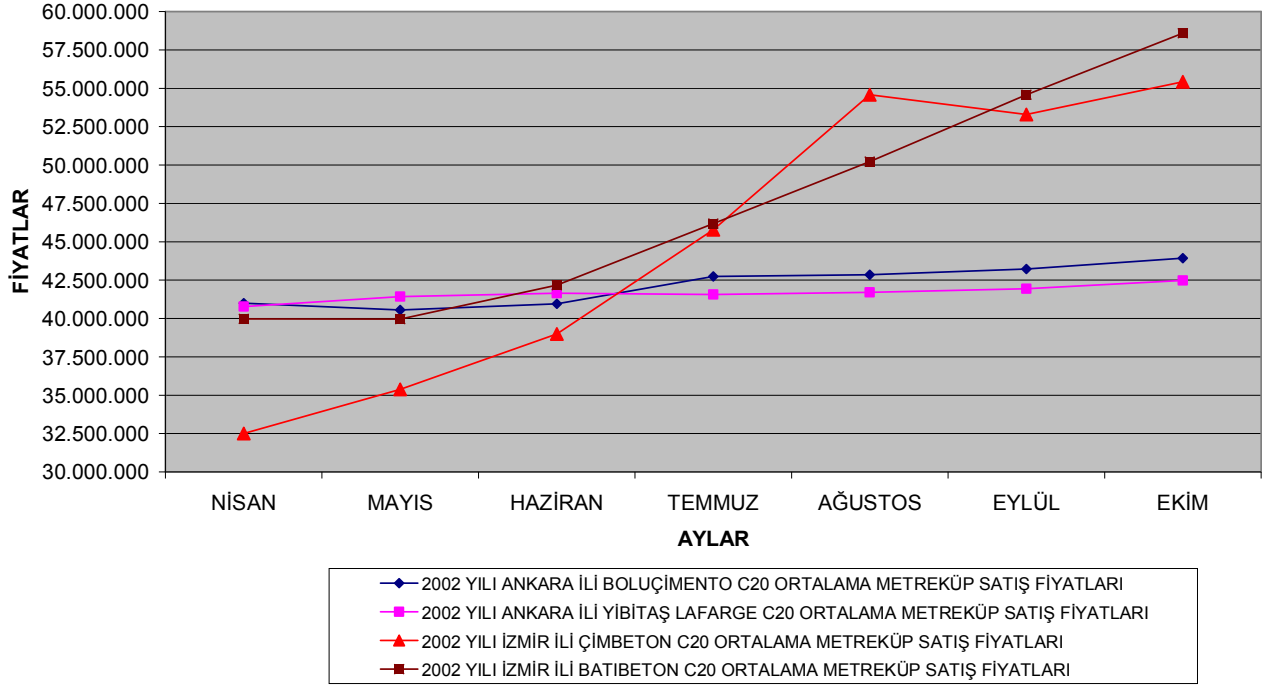
2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ ANKARA İLİ BOLU BETON C20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATI

2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ ANKARA İLİ LAFARGE BETON C 20 KDV DAHİL ORTALAMA METREKÜP SATIŞ FİYATI

2002 NİSAN-EKİM DÖNEMİ İZMİR-ANKARA C20 FİYAT KARŞILAŞTIRMASI

1260

Yukarıdaki grafiğe bakıldığında, 2002 Nisan-Ekim dönemi için Ankara hazır beton pazarı ve İzmir hazır beton pazarındaki fiyatlara ilişkin gözle görülür farklılık dikkat çekmektedir. Anılan dönemde, Ankara hazır beton pazarı için ortalama fiyat artışı Bolu Beton için % 7.17, Lafarge Beton için % 4.17 olarak gerçekleşmişken; Ege Bölgesinde faaliyet gösteren Çimbeton ve Batibeton'un fiyat artışları ise sırasıyla % 70.51 ve % 46.60 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemdeki enflasyon oranı % 20.52, döviz kuru artışı ise % 22.88 olmuştur. Bu bilgiler ışığında, aynı enflasyon ve kur artışı ile karşı karşıya kalan teşebbüsler arasındaki bu gözle görülür fark, Ege Bölgesi'ndeki hazır beton üreticisi teşebbüslerin uyumlu eylemde bulduklarına karine teşkil etmektedir.

1270

Söz konusu teşebbüsler arasında koordinasyon bulunduğuna işaret eden bir diğer bulgu da, Lafarge yetkilisi Jean Pierre Le BOULICAUT'ya, aynı teşebbüsten Seyfettin BAŞ'ın gönderdiği "Temmuz Ayının Temel Verileri" başlıklı yazıdaki² aşağıdaki ifadelerdir³:

“

...

Stratejik Araçlar:

1280

² Bu belgenin orijinali İngilizce olarak düzenlenmiştir.

³ Bu belge, esasen, çimento ve hazır beton pazarlarındaki Türkiye ölçeğinde bir kartelin varlığını göstermekle birlikte, bu raporda ismi geçen oyuncuların bir bölümünün soruşturmaya konu olan Ege Bölgesi'nde de faaliyetinin bulunması ve diğer bölgelerde yapılan kartel anlaşmalarına yönelik toplantılardan bir diğerinin, raporun son bölümündeki "Stratejik Araçlar" başlığı altında belirtildiği üzere, 23 Temmuz tarihinde İzmir'de gerçekleştirildiğinin belirtilmesi nedenleriyle kullanılmıştır.

İzmir için başlangıç görüşmesi 23 Temmuz'da; İstanbul için son görüşme ise 30 Temmuz'da yapıldı. İstanbul'un resmi geçerliliği sizin katılımınızla sağlanacak.

*Saygılar,
Seyfettin Baş"*

1290 Bu belge, hem hazır beton hem de çimento pazarında, Ege Bölgesi'nde olandan çok daha geniş çaplı rekabeti sınırlayıcı anlaşmaların yapıldığını göstermektedir. Belgede söz edilen fiyatlardan, belgenin 2002 yılına ilişkin bilgiler içerdiği anlaşılmaktadır. Buna göre 23 Temmuz 2002'de İzmir'de, belgede işlenen fiyat ve pazar paylaşımına ilişkin olarak bir başlangıç toplantısının yapıldığından bahsedilmektedir. Burada "başlangıç görüşmesi" ifadesi, İzmir için başka toplantıların da yapılacağını göstermektedir.

Yukarıda yer verilen yüksek oranlı, paralel fiyat artışları, başka bölgelerle yapılan karşılaştırma ve teşebbüsler arasında koordinasyon olduğuna işaret eden belgeler; Nisan – Ekim 2002 döneminde;

- 1300 - İzmir pazarında; Batıbeton, Çimbeton, Lafarge Beton, Betonsa ve Aydın Modern Beton,
- Aydın pazarında; Batıbeton, Çimbeton ve Aydın Modern Beton,
- Denizli pazarında; Batıbeton, Modern Beton, Ak Beton, Akça Beton ve Yılmaz Beton,
- Manisa pazarında; Batıbeton, Çimbeton ve Aydın Modern Beton,
- Burhaniye pazarında; Batıbeton, Çimbeton ve Betonsa'nın

söz konusu fiyat artışlarını uyumlu eylem halinde gerçekleştirdiklerine karine teşkil etmektedir.

1310

I.2.3.3.3. Savunma ve Değerlendirmeler

Birlikte fiyat artırımlarının oligopolistik bağımlılık sonucu olabileceği, Kurul'un da önceki içtihadının bu yönde olduğu, dolayısıyla oligopolistik bağımlılık nedeniyle uyumlu eylem karinesine dayanılamayacağı savunulmaktadır.

1320 Paralel davranış oligopolistik bağımlılık sonucu ortaya çıkabilecek bir sonuç olmasına rağmen, oligopolistik pazarların mutlak bir sonucu değildir. Dahası, oligopol pazarlarda, herhangi bir teşebbüsün diğerleri ile işbirliği yapmaksızın fiyatını artırması oldukça riskli bir davranıştır. Zira, diğer teşebbüslerin bu fiyat artırımına uymamaları durumunda fiyatını artıran teşebbüs zarara uğrayacaktır.

1330 Kurul'un daha önceki kararları incelendiğinde ise, oligopol pazarlardaki paralel fiyat artışlarına yönelik oluşmuş kesin bir içtihaddan söz etme imkanı bulunmamaktadır. Zira her olayın kendine has özellikleri mevcuttur ve dolayısıyla her olay kendi içinde değerlendirilmelidir. Örneğin, uyumlu eylem karinesinin ayrıntılı olarak ele alındığı kararlardan birisi olan 27.6.2000 tarih, 00-24/255-138 sayılı kararda (Maya Kararı); "Maya üreticilerinin yönetim merkezlerinde yapılan yerinde incelemelerde üreticiler arasında pazarın

özellikle fiyatlar bakımından belirsizliklerini yok etmeye yönelik uyumlu eylem olarak kabul edilebilecek doğrudan ya da dolaylı bir iletişime rastlanılmamıştır.” denilerek ilgili teşebbüsler arasında doğrudan ya da dolaylı herhangi bir iletişime rastlanmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca söz konusu kararda, soruşturmaya taraf olan teşebbüslerin hem liste fiyatları hem de ortalama satış fiyatları enflasyon oranının altında artış gösterdiği tespit edilmiş ve bu husus da dikkate alınmıştır.

1340 Yani söz konusu kararda yer alan uyumlu eylem olmadığı yönündeki tespit, sadece oligopolistik bağımlılık argümanına dayanmamakta, teşebbüsler arasında herhangi bir iletişimin bulunmayışı ve fiyat artış oranlarının enflasyonun altında olması da dikkate alınmaktadır.

Mevcut olayda ise enflasyonun oldukça üzerinde, oldukça yüksek oranlı paralel fiyat artışları söz konusudur. Başka bir pazarla yapılan karşılaştırma sonucunda da fiyat hareketlerinin farklılığı ve fiyat artışlarının büyüklüğü dikkat çekmektedir. Ayrıca, teşebbüsler arasında iletişim bulunduğu yönünde de ciddi emareler mevcuttur.

1350 Bütün bu bulgular, uyumlu eylem karinesini kullanabilmek için yeterlidir. Aksi halde, Kanun’da açıkça verilen bir yetkinin kullanılamaması sonucu doğacaktır. Zira, paralel davranışın yanında koordinasyonu da gösteren delillerin bulunması durumunda, karine kullanılmasına gerek kalmaksızın, uyumlu eylem olduğu sonucuna varılabilecektir. Dolayısıyla, karinenin kullanılabilmesi için de, paralel davranış ve koordinasyon gösteren delillerin aranması karineyi etkisiz ve kullanılamaz hale getirecektir. Kanun’un açıkça verdiği bir yetkinin gereksizliği söz konusu olmayacağından, karinenin kullanılabilmesi için aranan delil şartının uyumlu eylemin ispatı için aranandan daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

1360 Diğer bir savunmada, 2002 yılında fiyatların en düşük ve en yüksek olduğu dönemler seçildiği ve söz konusu dönemin değerlendirme yapmak için yeterli olmadığı dile getirilmektedir.

İlgili dönemin esas alınmasındaki ana neden, söz konusu döneme ilişkin olarak rakip teşebbüsler arasında rekabetin ortadan kalkmış olabileceğini gösteren olaylar ve bulgulardır. Aydın ve İzmir’deki ihaleler ve bunlarla ilgili bulgular bu tür olaylara örnek olarak verilebilir.

1370 Yedi aylık bir dönemin değerlendirme yapmak için yeterli olmadığı savı geçerli bulunmamıştır. Zira, savunmalarda, bu dönemin kısa olduğu iddia edilmekle birlikte, neden kısa olduğuna dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ayrıca kimi savunmalarda 3 yıla varan dönemleri kapsayan analizler yer almaktadır ki, bu tamamen iddia konusu dönemdeki gelişmeleri gizlemeye yöneliktir. Zira ihlal iddiası bir ya da birkaç yıla ilişkin değil, Nisan-Ekim 2002 dönemine ilişkindir.

1380 Diğer bir savunma ise, fiyat artışlarının, aynı dönemde yaşanan maliyet artışından kaynaklandığı yönündedir.

Teşebbüsler tarafından sunulan maliyet verileri incelendiğinde, Denizli pazarında faaliyet gösteren; Ak Beton, Akça Beton ve Yılmaz Beton'un söz konusu döneme ilişkin dökme çimento alış fiyatlarında önemli artışlar olduğu tespit edilmiş olup, hazır beton fiyatlarındaki artışın, maliyetin önemli bir bölümünü oluşturan dökme çimento maliyetlerindeki artıştan kaynaklandığı yönündeki savunmanın makul olduğu ve bu hususun söz konusu fiyat artışlarının rasyonel ve ekonomik bir gerekçesini oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Modern Beton'un maliyetlerindeki artışın da söz konusu dönemdeki fiyat artışlarına gerekçe teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, Denizli hazır beton pazarında 2002 yılında gözlenen paralel fiyat artışlarının ekonomik ve rasyonel gerekçelere dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, *"belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmaların hukuka aykırı ve yasak olduğu"* düzenlenmiştir. Bu hüküm, bütün teşebbüsler arası anlaşma, karar ve uyumlu eylemlere geniş bir şekilde uygulanmakta olup, temel amacı, her bir teşebbüsün kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, diğerlerinden bağımsız olarak belirlemesidir.

Rekabet Hukuku açısından fiyat tespitine yönelik anlaşmalar en ağır rekabete aykırılık halleri arasında değerlendirilmiş ve çok açık bir biçimde yasaklanmıştır.

Bir anlaşmada, rekabeti sınırlama amacı açıksa, anlaşmanın kendisi veya en azından rekabeti bozucu hükümleri, "per se" bir rekabet ihlali oluşturur. Bu durumda anlaşmanın rekabet üzerindeki etkilerinin incelenmesine gerek yoktur. Rekabeti bozucu nitelikte olan anlaşmalar, tarafların kendi bağımsız rekabetçi faaliyetlerini ortak çıkarlar adına gözden çıkardıkları bir yapısal çerçeve yaratır. Bu sebepten dolayı, sadece rekabete aykırı bir anlaşmaya taraf olmak, anlaşma etkilerini gerçekleştirmemiş olsa dahi yasaktır.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde, *"Bu Kanunun amacı rekabetin korunması olduğuna göre, rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu teşebbüsler arası anlaşma ve uygulamaların yasaklanması gerekir. Maddenin amacı bakımından anlaşma, hukuki şekil şartlarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik işbirliği sağlayan, doğrudan veya dolaylı ilişkiler de, eğer aynı sonucu doğuruyorsa, yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin Kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir"* denilerek, anlaşma kavramının, sözleşmelerden çok daha geniş bir irade birlikteliği niteliğinde olduğu açıklanmıştır. Sözleşme olmaksızın da rekabet ortamını bozan her türlü ilişkinin uygulamaya sokulması

da anlaşma niteliğindedir. Ayrıca, rekabeti kısıtlayıcı, sınırlayıcı, ya da ortadan kaldıracı etkileri nedeniyle, "centilmenlik anlaşmaları" ve "sözlü anlaşmalar" da 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir.

1440 Ayrıca, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin son fıkrasında; *"Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder. Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir."* hükmü yer almaktadır.

1450 Yine, 4. maddenin son fıkrasına ilişkin olarak, söz konusu maddenin gerekçesinde; *"Rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların yasaklandığı bir hukuk düzeninde genellikle bu tür anlaşmalar gizli yapılmakta ve bunların varlığının ispatı oldukça güç, bazen de imkansız olmaktadır. Bu nedenle Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hallerin varlığı halinde teşebbüslerin uyumlu eylem içinde oldukları karinesi kabul edilmiştir. Böylelikle uyumlu eylem içinde olmadıklarını ispat yükü ilgili teşebbüslere geçirilmiş bulunmakta ve ispat güçlüğü nedeniyle Kanunun işlemez hale gelmesinin önlenmesi amaçlanmıştır."* denilerek "uyumlu eylem karinesi"nin amacı ve işleyişi açıklanmıştır.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında;

- 1460 - 11.3.2000 tarihinde uygulamaya konulan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan Batıbeton, Çimbeton, Lafarge Beton ve Betonsa arasında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak, pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasının yapıldığı,
- 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak, Çimbeton, Lafarge Beton ve Betonsa arasında müşteri paylaşımına yönelik bir anlaşmanın yapıldığı,
- 2001 yılının Eylül ayında Batıbeton, Çimbeton, Betonsa, Lafarge Beton ve Aydın Modern Beton arasında satış miktarlarına ilişkin uyumlu eylem bulunduğu,
- 1470 - 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan ilköğretim okulu inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin söz konusu işlerinin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin Batıbeton, Çimbeton ve Aydın Modern Beton tarafından anlaşma yoluyla paylaşıldığı,

- 1480
- 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin söz konusu işlerinin, Batıbeton, Çimbeton, Aydın Modern Beton, Lafarge Beton ve Betonsa tarafından anlaşma yoluyla paylaşıldığı,
 - 2002 yılının Mayıs – Ekim arası döneminde İzmir hazır beton pazarında Batıbeton, Çimbeton, Lafarge Beton, Betonsa ve Aydın Modern Beton'un; Aydın ve Manisa pazarında Batıbeton, Çimbeton ve Aydın Modern Beton'un; Burhaniye pazarında Batıbeton, Çimbeton ve Betonsa'nın uyumlu eylem halinde fiyatlarını artırdıkları

1490 tespit edilmiş; bu eylemlerin, 4054 sayılı Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4. maddesinin, "*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır*" şeklindeki genel hükmünü ve özellikle de, "*Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi*" hükmünü içeren (a) bendini açıkça ihlal eder nitelikli olduğu görüşüne ulaşılmıştır.

1500 Yeniden karar tesisi aşamasında, ceza tespitine dayanak oluşturan yasa hükmünün yorumlanması ve uygulanması bakımından, kural olarak, Danıştay'ın yürütmenin durdurulması kararlarındaki gerekçe doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği hususu tartışmasızdır. Ne var ki, somut olayda verilen idari para cezalarının hukuki sebebini teşkil eden ve ilgili Danıştay kararlarında değerlendirmeye konu olan 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi, 8.2.2008 tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı "Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 472. maddesiyle değiştirilmiş bulunmaktadır. 5728 sayılı Kanun'un 1510 472. maddesiyle değişik 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 3. fıkrasında; "*Bu Kanunun 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir*" hükmü bulunmaktadır. Değişiklik öncesindeki durumda ise, Danıştay'ın gerekçesi doğrultusunda, eylem tarihinden bir önceki mali yıl sonucu oluşan ciro üzerinden ceza verilmesi gerekecek olup, bu hüküm teşebbüslerin lehine sonuç doğurduğundan, işbu 1520 dosya kapsamında idari para cezalarının tespiti bakımından, teşebbüslerin son eylem tarihinden bir önceki mali yıl olan 2001 yılı sonunda oluşan gayri safi gelirleri esas alınmıştır.

İdari para cezasının takdiri bakımından, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenen hususların değerlendirilmesi sonucunda; teşebbüslerin piyasadaki gücü, ihlalin süresi, ihlal neticesinde ortaya çıkan zararın ağırlığı ve caydırıcılık gibi unsurların teşebbüsler aleyhine sonuç doğuracak nitelikte olduğu tespit edilmekle birlikte, teşebbüslerin aleyhine sonuç doğurmayacak biçimde daha önce takdir edilen oranın üzerinde bir ceza tesis edilmemesi uygun bulunmuştur. Öte yandan, Batıçim ve Akçansa'nın cezaya esas alınan ciroları içerisinde, ilgili ürün pazarı olan hazır beton satışlarından elde edilen cironun yanı sıra, çimento satışı faaliyetinden elde edilen ciro da bulunduğundan, söz konusu teşebbüslere uygulanacak cezanın belirlenmesinde bu durum dikkate alınarak, bir indirim sebebi olarak uygulanmıştır.

K. SONUÇ

1540 Önarastırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgelerin okunup incelenmesi sonucunda;

A) 1- Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş.'nin,

1550 a) 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

b) 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir anlaşmaya katılması,

c) 2001 yılının Eylül ayında rakiplerle uyumlu eylem halinde tonaj tespitinde bulunması,

1560 d) 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesinde, kazanan müteahhitlerin söz konusu işlerinin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,

e) 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

1570 f) 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın, Manisa ve Burhaniye hazır beton pazarlarında rakiplerle uyumlu eylem halinde eş zamanlı fiyat artırımında bulunması,

2- Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayii A.Ş.'nin (Batıbeton),

- 1580 a) 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,
- b) 2001 yılının Eylül ayında rakiplerle uyumlu eylem halinde tonaj tespitinde bulunması,
- c) 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesini kazanan müteahhitlerin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,
- 1590 d) 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihaleleri sonucunda, kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,
- e) 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın, Manisa ve Burhaniye hazır beton pazarlarında rakiplerle uyumlu eylem halinde eş zamanlı fiyat artırımında bulunması,

3- Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin (Betonsa),

- 1600 a) 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,
- b) 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir anlaşmaya katılması,
- 1610 c) 2001 yılının Eylül ayında rakiplerle uyumlu eylem halinde tonaj tespitinde bulunması,
- d) 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,
- e) 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir ve Burhaniye hazır beton pazarlarında rakiplerle uyumlu eylem halinde eş zamanlı fiyat artırımında bulunması,
- 1620

4- Lafarge Beton A.Ş.'nin,

- a) 11.3.2000 tarihinde İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak uygulamaya konan ve Temmuz 2000 itibarıyla yürürlükte olan pazar

paylaşımı (müşteri paylaşımı ve tonaj tespiti) ve fiyat tespiti anlaşmasına katılması,

1630

b) 2001 yılının Ağustos ayında İzmir hazır beton pazarına yönelik olarak rakiplerle müşteri paylaşımına ilişkin bir anlaşmaya katılması,

c) 2001 yılının Eylül ayında rakiplerle uyumlu eylem halinde tonaj tespitinde bulunması,

d) 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

1640

e) 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir hazır beton pazarında rakiplerle uyumlu eylem halinde eş zamanlı fiyat artırımında bulunması,

5- Aydın Modern Beton San. Tic. A.Ş. (Modern Beton A.Ş.)'nin,

a) 2001 yılının Eylül ayında rakiplerle uyumlu eylem halinde tonaj tespitinde bulunması,

1650

b) 2002 yılının Mayıs ayında Aydın Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından açılan 19 adet ilköğretim okulu inşaatı ihalesini kazanan müteahhitlerin ve bölgedeki diğer bazı büyük inşaat işlerinin paylaşımı anlaşmasına katılması,

c) 2002 yılında çoğunluğu Mayıs ayında olmak üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü tarafından açılan dere ıslahı ve genel amaçlı inşaat ihalelerini kazanan müteahhitlerin paylaşımı anlaşmasına katılması,

1660

d) 2002 yılının Nisan – Ekim arası döneminde İzmir, Aydın ve Manisa hazır beton pazarlarında rakiplerle uyumlu eylem halinde eş zamanlı fiyat artırımında bulunması

dolayısıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiğine,

6- Bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesindeki ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar dikkate alınarak aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca:

2001 yılı net satışlarının takdiren %1'i oranında olmak üzere;

1670

- Çimbeton Hazır Beton ve Prefabrik Yapı Elemanları San. ve Tic. A.Ş.'ye 217.607,44 YTL.
- Lafarge Beton A.Ş.'ye 288.486,51 YTL,
- Aydın Modern Beton San. Tic. A.Ş.'nin Modern Beton A.Ş. tarafından devralınmış olduğu göz önünde bulundurularak Modern Beton A.Ş.'ye 57.375,52 YTL

08-56/898-358

2001 yılı net satışlarının takdiren %0,5'i oranında olmak üzere;

- Batıçim Batı Anadolu Çimento Sanayii A.Ş.'ye 549.848,43 YTL,
- Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 836.589,46 YTL,

1680

idari para cezası verilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.